

**ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ УПРАВЛІННЯ ГЛОБАЛЬНОЮ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ДЕРЖАВ СВІТУ**

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ГЛОБАЛЬНОЮ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ.....	5
РОЗДІЛ 2 АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА РІВНЯ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ.....	13
РОЗДІЛ 3 ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ УПРАВЛІННЯ ГЛОБАЛЬНОЮ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ.....	27
ВИСНОВКИ.....	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Глобалізація є найважливішою реальною характеристикою світової системи, впливовою силою, що визначає темпи розвитку суспільства. Глобалізація економічного розвитку виникає через повну взаємозалежність складових світового господарства, з його єдності та цілісності, що збільшується за умов широкого розгортання інтернаціоналізації виробництва й обігу, інтенсифікації інтеграційних процесів. Відбувається процес глобального синтезу світового масштабу який є суперечливим та багатограним, здійснює вплив на усі держави й регіони світу. Глобалізація є процес перетворення світової економіки в єдиний ринок товарів, послуг, капіталів, робочої сили і знань, поступальний розвиток інтернаціоналізації. Вона зачіпає практично усі сфери суспільного життя, включаючи економіку, політику, ідеологію, спосіб життя, екологію, соціальну сферу, культуру, безпеку, а також самі умови існування людства. Глобалізація є процесом, що втілює в собі трансформацію просторової організації світу та його регіонів, соціальних відносин та взаємодій, що вимірюються за допомогою таких показників, як: тривалість, інтенсивність, швидкість і вплив, які породжують міжконтинентальні або міжрегіональні потоки та структури активності, взаємодій та прояви на соціально-економічному та екологічному рівнях. Ці потоки стосуються переміщень фізичних об'єктів, людей, символів, знаків і інформації в просторі і часі, а структури виступають як відрегульовані стійкі взаємодії між незалежними агентами, точками перетину діяльності або центрами влади, що відповідають визначеним зразкам. Глобалізація за своєю суттю є викликом економічній безпеці будь-якої держави. Оцінка глобалізаційних процесів є вагомою передумовою прийняття глобальних рішень в економічній, соціальній, політичній, екологічних сферах. Адаптація до глобалізаційних чинників впливу є вагомою (базовою) передумовою гарантування національної безпеки держав світу з огляду на темпи соціально-економічного розвитку.

Дослідженню сутності і особливостей глобалізаційного впливу на розвиток світової економіки присвячено праці вітчизняних і зарубіжних вчених, з-поміж яких: Богатуров О.Д., Буянов В.С., Вафіна Н.Х., Власов В.І., Долгов С.І., Думная

Н.Н., Євстигнєєв В.Р., Замятін Д.Н., Зеленов Л.О., Колесов В.П., Кочетов Е.Г., Моїсєєв М.М., Соколов В.В., Чешков М.О., Яковець Ю.В. Необхідність розробки пріоритетних напрямів адаптації до глобалізаційних чинників, формування передумов до гарантування національних інтересів підтверджується необхідністю забезпечення зростання рівня глобальної конкурентоспроможності економіки держави.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування сутності, особливостей управління у сфері глобальної конкурентоспроможності, виявлення пріоритетів у гарантуванні національної безпеки держави з огляду на вплив глобалізаційних чинників, запровадження підходів щодо адаптації до умов глобального ринку, підвищення рівня глобальної конкурентоспроможності.

Основним завданням дослідження є виявлення пріоритетів у гарантуванні національної безпеки держави з огляду на вплив глобалізаційних чинників, запровадження підходів щодо адаптації до умов глобального ринку, підвищення рівня глобальної конкурентоспроможності держав світу.

Об'єктом дослідження є процес формування конкурентних переваг держави у глобальному середовищі.

Предметом дослідження є сукупність пріоритетних напрямів формування передумов до зростання конкурентних позицій держав у глобалізаційному середовищі, іміджевих позицій у світі.

Особистий внесок авторів полягає у обґрунтуванні конкурентних позицій держав світу на глобальному ринку й виявленні пріоритетних підходів до подальшого розвитку з урахуванням потреб в швидкій та ефективній адаптації до глобальних змін, підвищення рівня глобальної конкурентоспроможності, іміджевих позицій у світі. Результати дослідження авторів представлено у 10 наукових публікаціях, у тому числі одна — у фаховому виданні України.

Структура роботи. Наукова робота сформована з трьох розділів, викладена на 30 сторінках основного тексту, містить 10 рисунків, 4 таблиці, список використаних джерел налічує 24 найменування, 7 додатків.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ГЛОБАЛЬНОЮ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ

Глобалізація здійснює вплив на усі світові процеси, особливо відчутним є вплив у соціально-економічній сфері. Поширення сфери дії процесу транснаціоналізації вимагає запровадження адаптаційного підходу, який дозволить протистояти зростаючому впливу глобальних процесів майже в усіх регіонах світу. Розширення масштабів ТНК спонукає до активізації розвитку галузей економіки на інвестиційно-інноваційних засадах, що дозволить підвищити конкурентні позиції національних виробників. Особливо актуальним є питання з огляду на необхідність гарантування національних інтересів, забезпечення передумов до гарантування безпеки суспільства з огляду на макроекономічну, продовольчу, енергетичну, екологічну безпеку держави, окремих її регіонів, галузей національної економіки [1].

Пріоритети гарантування національної безпеки держави з огляду на всеосяжний вплив глобалізаційних чинників повинні включати чіткі й узгоджені дії, направлені на підтримку реального сектора економіки, пріоритетність представлення вітчизняної продукції на внутрішньому ринку, запровадження державного регулювання з метою обмеження імпортування товарів, які можуть бути забезпечені власними виробництвами. Вагомою складовою дієвості заходів повинні виступати державні гарантії для інвесторів, а також реалізації комплексних дій з метою унеможливлення фінансових шахрайств у процесі інвестування галузей національної економіки [2].

Отже, вагому роль у гарантуванні національної безпеки держави, її адаптації до глобалізаційних процесів, у тому числі через процес транснаціоналізації, належить державному управлінню, яке виступає базовою основою гарантування інтересів усіх суб'єктів макросередовища (від домогосподарств, до транснаціональних компаній) з метою отримання не лише економічних, а і соціальних переваг для суспільства і гарантування його безпеки. Процес глобалізації охоплює різні сфери світової економіки, а саме: зовнішню, міжнародну, світову торгівлю товарами, послугами, технологіями, об'єктами

інтелектуальної власності; міжнародний рух чинників виробництва (робочої сили, капіталу, інформації); міжнародні фінансово-кредитні й валютні операції (безвідплатне фінансування і допомога, кредити і позики суб'єктів міжнародних економічних відносин, операції з цінними паперами, спеціальні фінансові механізми й інструменти, операції з валютою); виробнича, науково-технічна, технологічна, інжинірингова й інформаційна співпраця [3].

Сучасна глобалізація світової економіки відображається у поглибленні інтернаціоналізації виробництва. Глобалізація характеризується позитивною й негативною дією на різні системи. Відбувається глобалізація та уніфікація діяльності, що, в свою чергу, призводить у дію тенденцію до згортання різноманіття форм бізнесу, діють локальні тенденції, що сприяють розмаїттю культур, норм поведінки, а також зростанню відмінностей у способі життя. Таким чином, міжнародний бізнес являє собою багаторівневу, гнучку та відкриту систему, яка постійно розвивається під дією різних чинників – від найпростіших форм (зовнішньоторговельний бізнес) до складних утворень (глобальний бізнес) [4].

Можливості суб'єктів ринку у зовнішньому середовищі визначаються рівнем глобальної конкурентоспроможності держави. Позицій держав світу змінюються у часі й просторі під впливом політичної, економічної й соціальної глобалізації, що спонукає до реалізації відповідних дій з метою забезпечення ефективної й швидкої адаптації до змін, отримання відповідних конкурентних переваг.

Виявлено, що конкурентоспроможність країни є здатністю національної економіки однієї держави конкурувати з економіками інших держав за рівнем ефективного використання національних ресурсів, підвищення продуктивності народного господарства й забезпечення на цій основі високого та постійно зростаючого рівня життя населення. Найважливішою передумовою конкурентоспроможності держави є її активна діяльність, яка визначає і здійснює стратегію конкурентоспроможності, встановлює відповідні умови й правила для окремих суб'єктів ринку [5].

Обумовлено, що базовою задачею держави в управлінні національною економікою є забезпечення громадян достатніми (високими) стандартами якості життя. Портер М. засвідчував, що здатність держави досягти цього залежить від продуктивного використання національних ресурсів – праці й капіталу. Продуктивність виражається у вартості віддачі від одиниці праці або капіталу й залежить від якості й характеристик товарів (цим визначається їх ціна) та ефективності, з якою ці товари виробляють [6].

Портер М. визначив, що продуктивність є головним критерієм рівня життя у будь-якій державі світу, оскільки у ній є джерело доходу у розрахунку на душу населення. Продуктивність людських ресурсів визначає їх заробітну плату, а продуктивність використання капіталу – прибуток, який отримують його власники. Висока продуктивність не лише підтримує доходи на високому рівні, а й забезпечує населенню триваліший відпочинок. Створюється національний доход, що оподатковується, який витрачається на оплату суспільних послуг і стимулює зростання рівня життя. Високопродуктивність бізнесу держави відповідає жорстким соціальним вимогам, мета яких – поліпшити такі життєві стандарти, як, наприклад, охорона здоров'я, безпека на виробництві, рівність можливостей, характер впливу на довкілля. Тому концепція конкурентоспроможності на рівні країни базується на продуктивності використання ресурсів [6].

Слід зазначити, що підвищення рівня життя безпосередньо залежить від здатності бізнесу дедалі продуктивніше використовувати ресурси. Бізнес повинен розвивати якості, необхідні для конкуренції у найскладніших сегментах промисловості, де продуктивність загалом вища. Національна економіка, що вдосконалюється є економікою, яка може успішно конкурувати в складних і цілком нових для неї галузях. При цьому використовуються людські ресурси, що вивільняються завдяки зростанню продуктивності в існуючих галузях. Це пояснює той факт, чому дешева робоча сила і «сприятливий» обмінний курс валют не визначають конкурентоспроможності. Адже будь-яка країна прагне

підтримувати високу заробітну плату і встановлювати високі ціни на свої товари на міжнародних ринках [5].

За відсутності міжнародної конкуренції рівень продуктивності в одній державі практично не залежить від економічного становища в інших. Однак міжнародна торгівля і вивезення капіталу дають можливість не лише продуктивно використовувати ресурси країни, а й водночас є загрозою й підвищенню або підтриманню на сталому рівні. Міжнародна торгівля дає змогу країні підвищувати продуктивність виробництва, оскільки усуває необхідність самостійно виробляти всі товари й послуги. Саме тому існує можливість спеціалізуватися на тих галузях і центрах ринку, у яких її фірми відносно конкурентоспроможніші, ніж іноземні, й імпортує товари та послуги, у виробництві яких її бізнес поступається зарубіжному. За реальної конкуренції кілька фірм-виробників протистоять одна одній. Жоден окремий виробник (або кілька виробників) тривалий час не можуть домінувати на одному ринку. Вони докладають зусиль, щоб обмежити взаємну конкуренцію, а держава прагне заборонити форми поведінки, що обмежують конкуренцію таких альтернатив, як укладення картельних угод, таємні домовленості про ціни, практику обмеження конкуренції, витіснення конкурентів, створення підприємницьких об'єднань, які забезпечують панівне становище на ринку.

Відповідно до концепції «ефективної конкуренції», розробленої Б. Баумолем, щоб спонукати підприємства до конкурентної поведінки, достатньо загрози виходу на ринок аутсайдера [7].

Відсутність повноправної та ефективної конкуренції між підприємствами-суперниками є істотним недоліком планової економіки. З крахом централізованого планування контроль за прийняттям більшості стратегічних рішень перейшов до менеджерів фірм. Такий контроль закріплює антиконкурентне становище переважної більшості фірм у перехідних економіках [5].

Зростання глобальної економіки й конкуренції, управління цими процесами потребують аналізу довготермінових цілей компанії та провідної ролі

керівників вищої ланки. Крім того, практично неможливо розмежувати рішення, пов'язані з управлінням конкуренцією, і рішення, які приймають відділи проектування, конструювання, виробництва, закупівлі, логістики та загального управління якістю. Будь-які з цих рішень впливають на поведінку фірми на ринку. Функціонування економіки країн континентальної Європи (і Японії) відрізняється від англо-американської моделі конкурентної економічної системи. Водночас економіка США є частиною світового ринку, в якому завдяки досягненням інформаційної технології та посиленню конкуренції стираються всі кордони. Американські економісти, особливо маркетологи, зазначають, що основою сучасного ринкового успіху є конкурентна раціональність, тобто вміння думати і діяти швидше, влучніше і найетичніше [5].

Виявлено, що за глобальних умов вони акцентують увагу на трьох рушійних силах: прагнення до тіснішого зв'язку зі споживачами за рахунок кращого задоволення їх потреб порівняно з конкурентами; прагнення надати споживачеві такі ж, як і конкуренти, послуги й вигоди, але з більшою ефективністю й меншими витратами; прагнення безперервно вдосконалювати навички прийняття рішень та їх виконання. Проте американські економісти й маркетологи нерідко не враховують той факт, що поки не створено мінімальні ринкові умови, немає сенсу говорити ні про конкуренцію, ні про конкурентну раціональність для фірм і держав з перехідною економікою. Американський досвід управління маркетингом заслуговує на особливу увагу, оскільки, зберігаючи світове лідерство, істотно впливає на розвиток теорії і практики маркетингу [5].

Оцінку рівня глобальної конкурентоспроможності визначає Всесвітній економічний форум (ВЕФ). Всесвітнім економічним форумом опубліковано рейтинг країн світу за Індексом глобальної конкурентоспроможності 2017-2018 (The Global Competitiveness Index).

Вже традиційно, рейтинг очолила Швейцарія. До десятки найконкурентоспроможніших, як і в попередньому дослідженні, увійшли США,

Сінгапур, Нідерланди, Німеччина, Гонконг, Швеція, Великобританія, Японія та Фінляндія [8].

Що підтверджує ефективність й швидкість адаптації держав до глобальних змін, а американський досвід управління маркетингом дозволяє зберігати світове лідерство економіці й істотно впливати на розвиток глобального ринку світу. Які особливості формування індексу глобальної конкурентоспроможності держав світу?

Індекс глобальної конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Index) - це глобальне дослідження і супроводжуючий його рейтинг країн світу за показником економічної конкурентоспроможності. Розрахований за методикою Всесвітнього економічного форуму (World Economic Forum), заснованої на комбінації загальнодоступних статистичних даних і результатів глобального опитування керівників компаній - великого щорічного дослідження, яке проводиться Всесвітнім економічним форумом спільно з мережею партнерських організацій - провідних дослідницьких інститутів і організацій в країнах, аналізованих в звіті. Дослідження проводиться з 2004 року і на даний момент представляє найбільш повний комплекс показників конкурентоспроможності по різних країнах світу.

Всесвітній економічний форум визначає національну конкурентоспроможність як здатність країни і її інститутів забезпечувати стабільні темпи економічного зростання, які були б стійкі в середньостроковій перспективі. Автори дослідження підкреслюють, що країни з високими показниками національної конкурентоспроможності, як правило, забезпечують більш високий рівень добробуту своїх громадян. Передбачається, що індекс повинен використовуватися державами, які прагнуть до ліквідації перешкод на шляху економічного розвитку і конкурентоспроможності, як інструмент для аналізу проблемних моментів в їх економічній політиці і розробки стратегій по досягненню стійкого економічного прогресу [8].

Представники Всесвітнього економічного форуму вказують, що конкурентоспроможність національних економік визначається численними і

вельми різноплановими факторами. Так, на стан економіки негативний вплив становлять неефективне управління державними фінансами і висока інфляція, а позитивний ефект можуть надати захист прав інтелектуальної власності, розвинена судова система і інші заходи. Поряд з інституційними факторами вирішальне значення можуть мати освіту і підвищення кваліфікації робочої сили, постійний доступ до нових знань і технологій. Фактори, що визначають конкурентоспроможність економіки, по-різному впливають на економічні системи країн світу в залежності від стартових умов і поточного рівня розвитку.

Очевидно, що і самі чинники змінюються з плином часу. У дослідженні представлені два індекси, на основі яких складаються рейтинги країн: Індекс глобальної конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index, GCI) та Індекс конкурентоспроможності бізнесу (Business Competitiveness Index, BCI). В даний час основним засобом узагальненої оцінки конкурентоспроможності країн є Індекс глобальної конкурентоспроможності, створений для Всесвітнього економічного форуму професором Колумбійського університету Ксав'є Сала-і-Мартіном (Xavier Sala-i-Martin, Columbia University) і вперше опублікований в 2004 році.

Індекс глобальної конкурентоспроможності складений з 113 змінних, які детально характеризують конкурентоспроможність країн світу, що знаходяться на різних рівнях економічного розвитку. Сукупність змінних на дві третини складається з результатів глобального опитування керівників компаній (щоб охопити широке коло факторів, що впливають на бізнес-клімат в досліджуваних країнах), а на одну третину із загальнодоступних джерел (статистичні дані і результати досліджень, що здійснюються на регулярній основі міжнародними організаціями). Всі змінні об'єднані в 12 контрольних показників, що визначають національну конкурентоспроможність: якість інститутів, інфраструктура, макроекономічна стабільність, здоров'я і початкова освіта, вища освіта і професійна підготовка, ефективність ринку товарів і послуг, ефективність ринку праці, розвиненість фінансового ринку, рівень технологічного розвитку, розмір

внутрішнього ринку, конкурентоспроможність компаній, інноваційний потенціал [9].

Знання сильних і слабких сторін моделі сучасного маркетингу дозволяє забезпечити результативність управління у сфері глобальної конкурентоспроможності.

Виявлено, що економіки, які трансформуються, прагнуть стати конкурентоспроможними, однак на перешкоді стоїть висококонцентроване промислове виробництво. Для досягнення деконцентрації галузевого виробництва й підвищення конкурентоспроможності фірм може бути використана конструктивна ідея реалізації процесу реорганізації структури, стратегії та культури фірми так, щоб було досягнуто водночас дві ключові цілі здорові фірми і конкурентна галузева організація. На сучасному етапі зростання та розвиток підприємства шляхом зміцнення його конкурентної позиції може забезпечити ефективний маркетинг. Як базова функція управління, маркетинг є складовою підприємницької культури і передбачає відмову від традиційних управлінських підходів. Він орієнтує виробничу систему й економічну інфраструктуру на забезпечення потреб клієнта. Але прийняття управлінських рішень і підвищення конкурентної позиції фірми пов'язане з невизначеністю, що пояснюється передусім відсутністю у керівників комерційного досвіду й навичок роботи у глобальних умовах [5].

Результативність бізнесу визначається чинниками зовнішнього середовища поведінкою споживачів, кон'юнктурою ринку, товарною стратегією, сегментацією ринку, іміджем підприємства та його ринковим позиціонуванням, що пов'язано з організаційними змінами фірми, передумовами конкурентних позицій держави у глобалізаційному середовищі. Базова мета управління конкурентоспроможністю повинна полягати у протидії прагненню державних установ і підприємств до її обмеження. Позицій держави у глобалізаційному середовищі визначають передумови до гарантування національної безпеки, безпеки суспільства й передбачають запровадження систематизованих й виважених управлінських рішень з метою адаптації.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА РІВНЯ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ

Враховуючи все вищезазначене проведемо оцінку рівня глобальної конкурентоспроможності й визначимо позицій України у глобальному середовищі. За інформацією Всесвітнього економічного форуму у 2017-2018 році Україна втратила позиції за рівнем глобальної конкурентоспроможності. У 2012-2013 роках Україна займала 73 місце серед 144 держав світу, у 2013-2014 роках 84 місце серед 148 держав світу, у 2017-2018 році - 81 місце серед 137 держав світу (рис. 2.1).

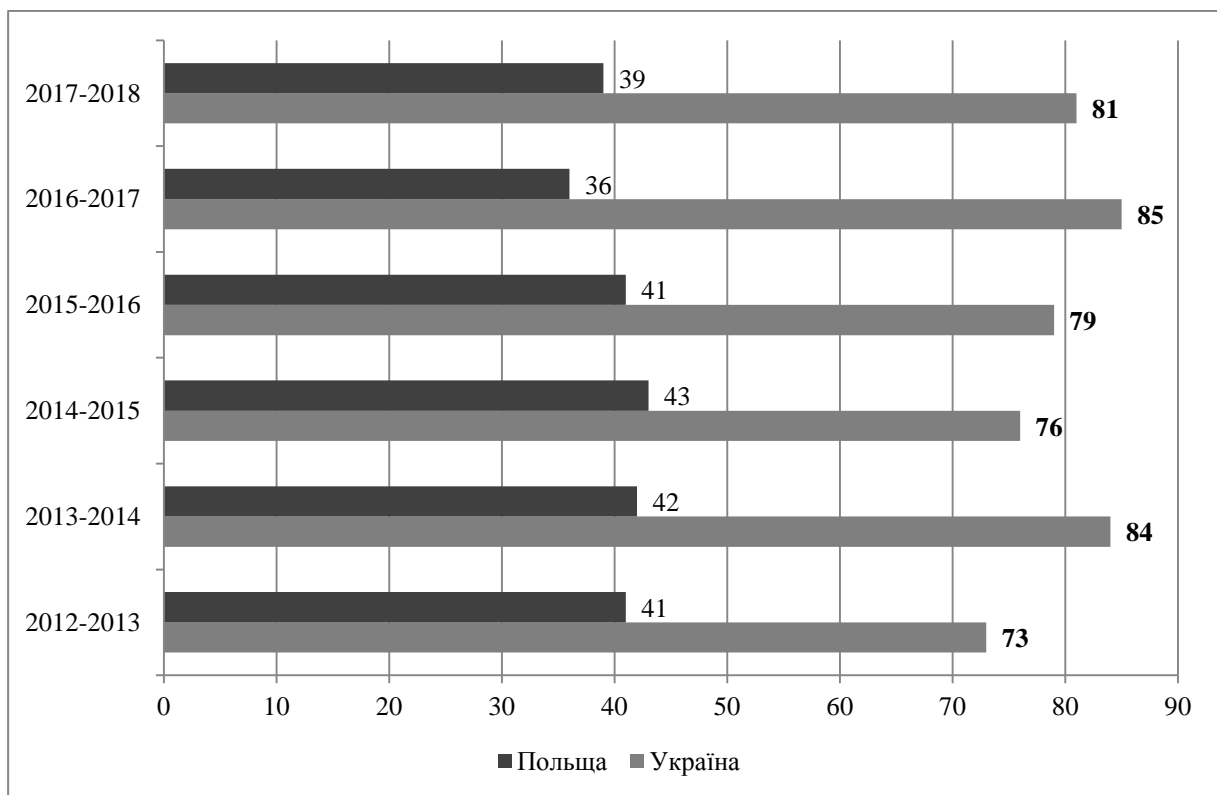

Рисунок 2.1 — Позиції держав за Індексом глобальної конкурентоспроможності

Джерело: узагальнено авторами за інформацією Всесвітнього економічного форуму [8]

Індекс глобальної конкурентоспроможності складається з більш ніж 100 змінних, які згруповані у 12 контрольних показників. Оцінка усієї сукупності показників засвідчує зниження позицій України у глобальному середовищі на 8 позицій у досліджуваній період. Конкурентні позиції Польщі є значно вищими й перевищують значення у 2012-2013 роках на 32 пункти, у 2017-2018 роках — 42 пункти.

У загальній сукупності найвищі конкурентні позиції у глобальному середовищі займають держави, які протягом дослідження майже не змінюють свої позиції (Швейцарія, США, Сінгапур, Нідерланди, Німеччина, Гонконг, Швеція, Великобританія, Японія, Фінляндія). Останні позиції, переважно, займають африканські держави (рис. 2.2).

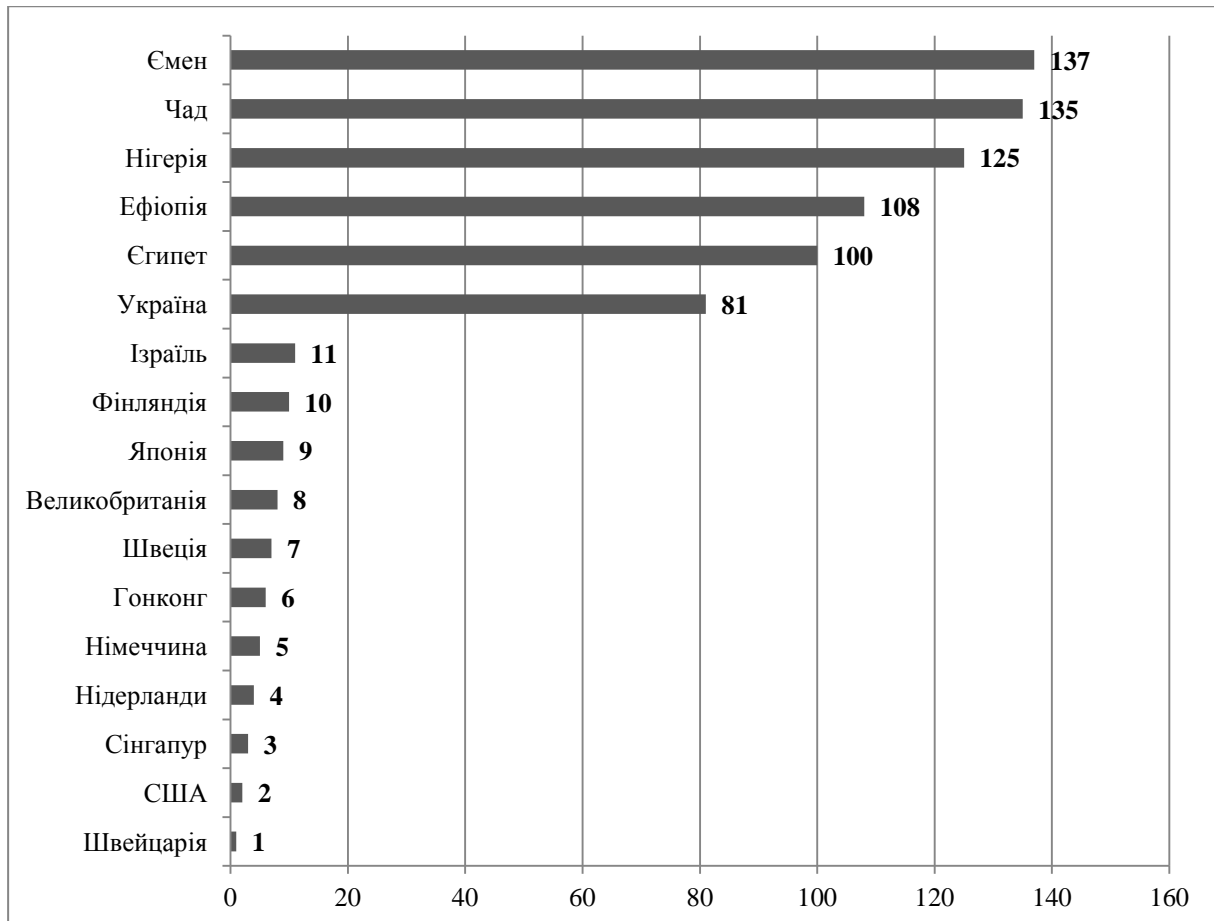

Рисунок 2.2 — Найвищі й найменші позиції держав світу за Індексом глобальної конкурентоспроможності

Джерело: узагальнено авторами за інформацією Всесвітнього економічного форуму [8]

Економіки світу, які мають найвищі темпи зростання КНР, Індія мають 27 та 40 місце у світі за інформацією 2017-2018 років.

Дослідження складових індексу глобальної конкурентоспроможності дозволяє визначити, що Україна втратила показники за оцінкою інноваційної складової національної економіки на 9 пунктів, інфраструктура - 3 пункти, за складовою, яка характеризує вищу освіту та професійну підготовку - 2 пункти. Представимо основні складові оцінки індексу глобальної конкурентоспроможності України у динаміці (рис. 2.3).

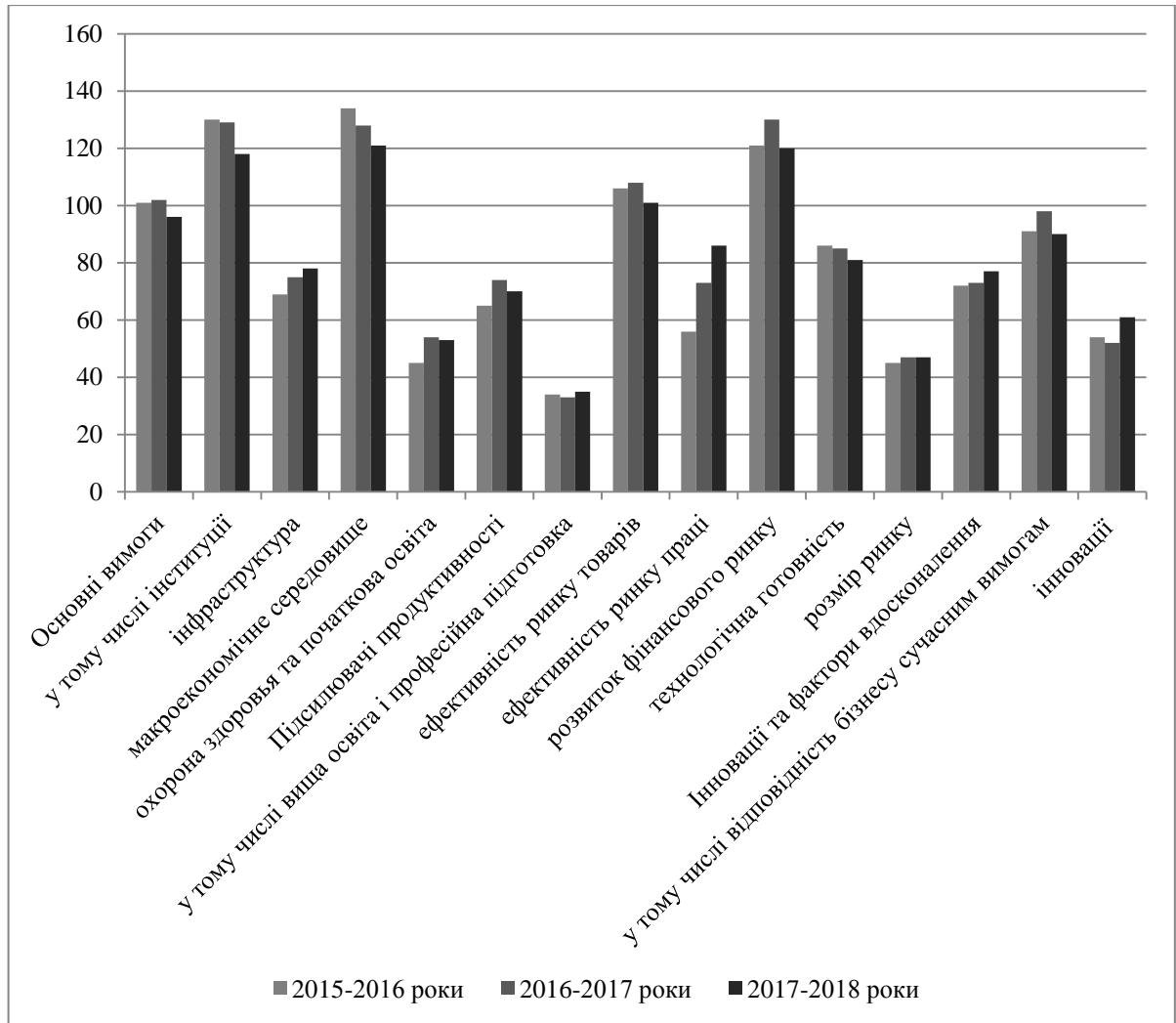

Рисунок 2.3 — Динаміка зміни основних складових Індексу глобальної конкурентоспроможності України

Джерело: узагальнено авторами за інформацією Всесвітнього економічного форуму [8]

За досліджуваний період відбувається зниження позицій за підсилювачами продуктивності, а саме: вища освіта і професійна підготовка, ефективність ринку праці. А також за рівнем інновацій та факторами вдосконалення — з 72 до 77 позиції у глобальному середовищі, у тому числі за інноваціями — з 54 до 61 позиції у 2017-2018 роках. Відбувається зниження позицій за інфраструктурним забезпеченням, показники макроекономічного середовища займають лише 121 позицію у світі серед 137 держав, які було досліджено. Детальна оцінка свідчить, що незважаючи на незначні покращення у 2017-2018 роках найгіршими позиціями України й глобальному конкурентному середовищі залишаються: міцність банків (130 місце у рейтингу), регулювання фондових бірж (134 місце у рейтингу), якість доріг (130 місце у рейтингу), за інфляційними змінами та за здатністю країни утримувати таланти (129 місце у рейтингу), за захистом права власності (128

місце у рейтингу). Деталізуємо оцінку й визначимо основні тенденції зміни основних чинників формування індексу глобальної конкурентоспроможності (табл. 2.1).

Таблиця 2.1. Зміни позицій України у глобальному конкурентному середовищі за рівнем інституцій та інфраструктури в динаміці (основне)

Чинники	Період			
	2014-2015 роки (144 держави)	2015-2016 роки (140 держав)	2016-2017 роки (138 держав)	2017-2018 роки (137 держав)
Місце у загальному рейтингу - основні вимоги	87	101	102	96
Інституції	130	130	129	118
Право власності	131	130	132	117
Етика і корупція	120	107	109	106
Зловживання впливом	131	125	127	129
Безпека	124	132	123	106
Корпоративна етика	98	76	106	102
Інфраструктура	68	69	75	78
Якість усієї інфраструктури	75	82	88	88
Якість доріг	139	132	134	130
Якість залізничної інфраструктури	25	28	34	37
Якість портової інфраструктури	107	108	96	93
Якість інфраструктури повітряного транспорту	99	97	103	92

Джерело: узагальнено авторами за інформацією Всесвітнього економічного форуму [8]

Виявлено, що позиції України за правом власності, рівнем етики й корупції, зловживання впливом та корпоративної етики має значення більше 100 одиниць, що засвідчує низькі конкурентні позиції держави у глобалізаційному середовищі. За рівнем сукупної безпеки позиції держави також мають низькі позиції: від 124 у 2014-2015 роках, до 106 у 2017-2018 роках. За інфраструктурними позиціями у рейтингу позиції України також скоротилися на 10 одиниць й становили у 2017-2018 роках 78 місце у світі. Відбувається зниження позицій і за якістю інфраструктури на 13 одиниць. За якістю доріг Україна займає 139 місце серед 144 у 2014-2015 роках, 132 місце серед 140 держав світу у 2015-2016 роках, 134 місце серед 138 держав у 2016-2017 роках, 130 місце серед 137 держав у 2017-2018 роках. Низькою залишається якість портової та повітряної інфраструктури. Достатніми є позиції за рівнем залізничної інфраструктури, у сукупного рейтингу

значення показника за період дослідження знаходиться у межах від 25 у 2014-2015 роках до 37 у 2017-2018 роках.

Таблиця 2.2. Зміни позицій України у глобальному конкурентному середовищі за рівнем підсилювачів продуктивності в динаміці (основне)

Чинники	Період			
	2014-2015 роки (144 держави)	2015-2016 роки (140 держав)	2016-2017 роки (138 держав)	2017-2018 роки (137 держав)
Місце у загальному рейтингу - підсилювачі продуктивності	67	65	74	70
Вища освіта і професійна підготовка	40	34	33	35
Частка освіти	14	14	11	16
Якість освіти	65	46	46	49
Навчання за місцем роботи	88	74	85	79
Ефективність ринку товарів	112	106	108	101
Конкуренція	125	122	118	109
Ефективність ринку праці	80	56	73	86
Гнучкість	89	66	73	94
Використання талантів	70	58	69	80
Розвиток фінансового ринку	107	121	130	120
Ефективність	109	113	124	118
Надійність і довіра	100	120	128	123
Технологічна готовність	85	86	85	81
Технологічні запозичення	114	103	97	111
Використання інформаційних та телекомунікаційних технологій	69	80	78	74
Розмір ринку	38	45	47	47
Розмір внутрішнього ринку	37	46	48	48
Розмір зовнішнього ринку	38	39	38	39

Джерело: узагальнено авторами за інформацією Всесвітнього економічного форуму [8]

Виявлено, що якісні показники освіти й навчання на робочому місці мають значення від 46 до 88 у сукупному рейтингу. За ефективністю ринку товарів значення показника знаходиться у межах від 112 серед 144 держав світу у 2014-2015 роках до 101 серед 137 держав світу у 2017-2018 роках. За рівнем конкуренції рейтинг держави є низьким. Значення показника знаходиться у межах від 125 у 2014-2015 роках до 109 у 2017-2018 роках. Саме конкуренція, як це було доведено вище, дозволяє розвиватися малому, середньому й великому бізнесу у напрямку підвищення конкурентних переваг й впровадження інновацій, що є вимогою глобального ринку. За рівнем технологічної готовності позиції є недостатніми, рейтинг показника становить від 97 у 2016-2017 роках до 114 у

2014-2015 роках. При цьому виявлено достатні позиції держави за розмірами ринку (як внутрішнього, так і зовнішнього), що є позитивним чинником у формуванні конкурентних позицій вітчизняного бізнесу.

Низькими є позиції на ринку праці - 86 місце у рейтингу, фінансовому ринку - 120 місце у рейтингу у 2017-2018 роках. Рівень надійності й довіри на фінансовому ринку, який включає міцність банків й регулювання фондових бірж, залишається низьким, значення показника у 2017-2018 роках становить 123 у сукупному рейтингу серед 137 держав світу. Ефективність фінансовому ринку також оцінена як низька - 118 місце у 2017-2018 роках, що менше рівня 2014-2015 року на 9 одиниць.

Загальний рейтинг за рівнем інновацій та факторів вдосконалення має тенденцію до зростання й становить у 2017-2018 році 77 місце серед 137 держав світу (рис. 2.4).

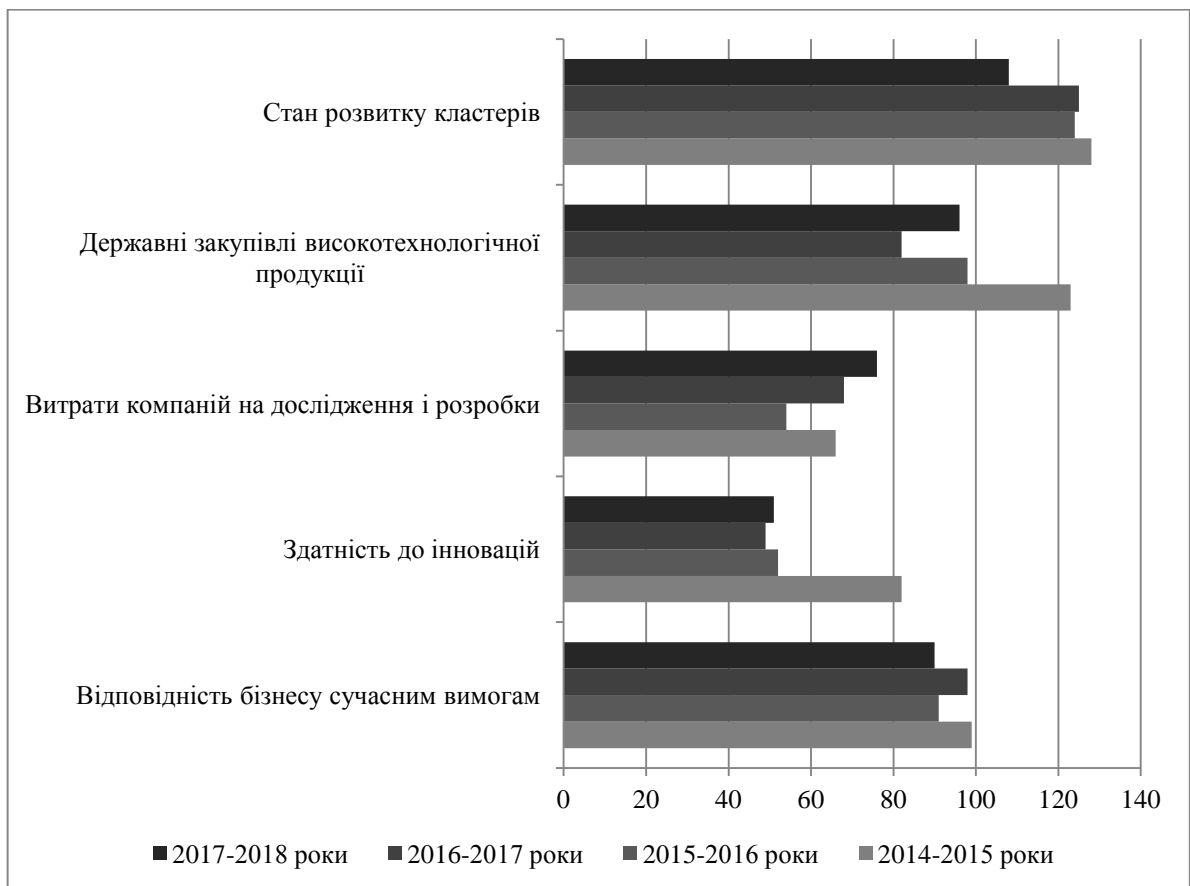

Рисунок 2.4 — Динаміка зміни основних складових Індексу глобальної конкурентоспроможності України (інновації та фактори вдосконалення)

Джерело: узагальнено авторами за інформацією Всесвітнього економічного форуму [8]

Відповідність бізнесу сучасним умовам має значення у рейтингу на рівні 90 у 2017-2018 роках, що на 9 одиниць менше рівня 2014-2015 років. Рівень здатності до інновацій зростає, що позитивно характеризує можливості розвитку вітчизняної економіки й підвищення її конкурентних позицій у глобалізаційному середовищі. При цьому рівень державних закупівель у сфері високотехнологічної продукції залишається низьким й становить 109 місце у 2017-2018 роках. Отже, які саме можливості у підвищенні конкурентних позицій України на глобальному ринку є пріоритетними у практичній реалізації? Це чинники, які пов'язані із можливостями у розвитку реального сектора економіки на інноваційних засадах (рис. 2.5).

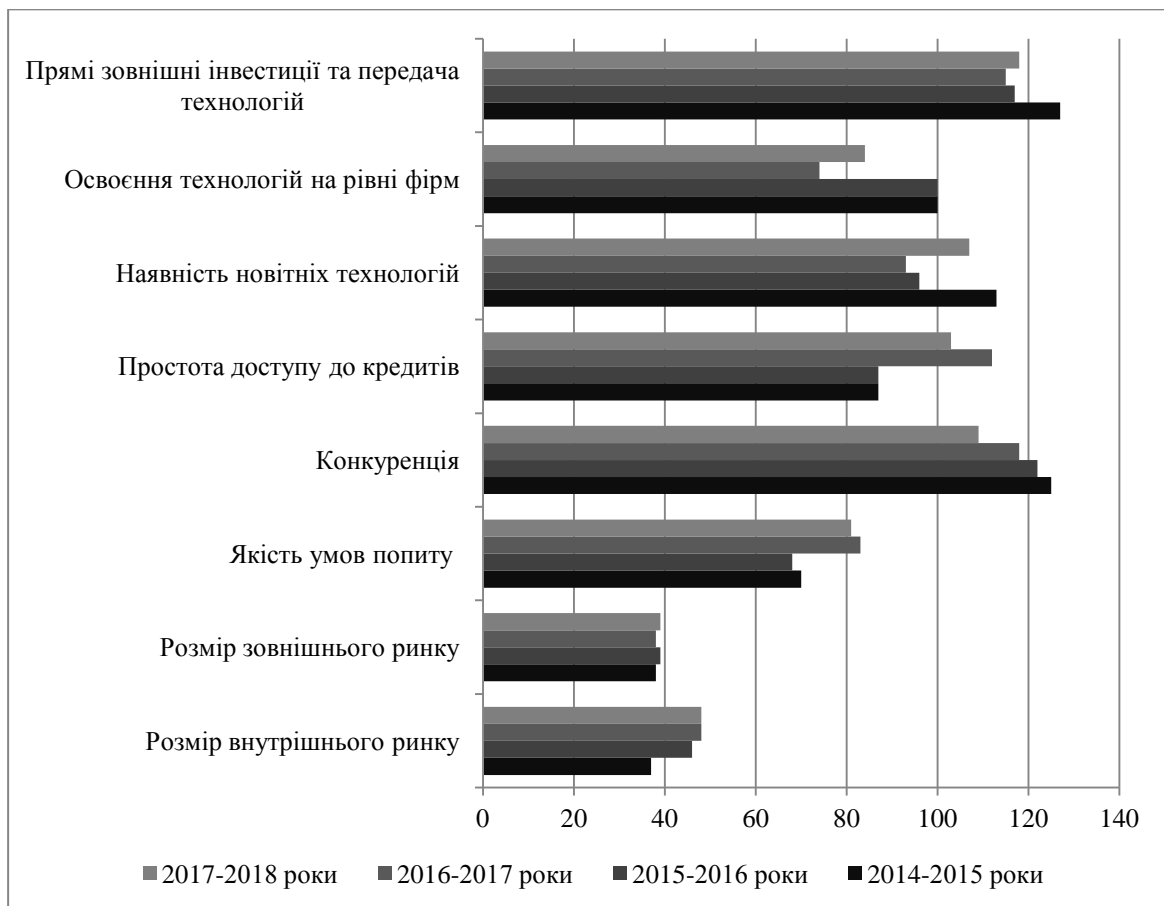

Рисунок 2.5 — Динаміка зміни основних складових Індексу глобальної конкурентоспроможності України (чинники сприяння зростанню конкурентоспроможності національної економіки)

Джерело: узагальнено авторами за інформацією Всесвітнього економічного форуму [8]

Недостатніми залишаються позиції України за рівнем прямих зовнішніх інвестицій та передачі технологій (позиції у рейтингу від 127 у 2014-2015 роках до 118 місця у 2017-2018 роках), освоєння технологій на рівні фірм (від 100 місця

у рейтингу у 2014-2015 роках, до 84 місця у рейтингу у 2017-2018 роках), наявність новітніх технологій (від 113 місця у рейтингу у 2014-2015 роках до 107 місця у 2017-2018 роках), простота доступу до кредитів (від 87 місця у 2014-2015 роках до 103 місця у 2017-2018 роках), конкуренція (від 125 місця у рейтингу у 2014-2015 роках до 109 місця у 2017-2018 роках), якість умов попиту (від 70 місця у рейтингу у 2014-2015 роках до 81 місця у 2017-2018 роках) (рис. 2.6).

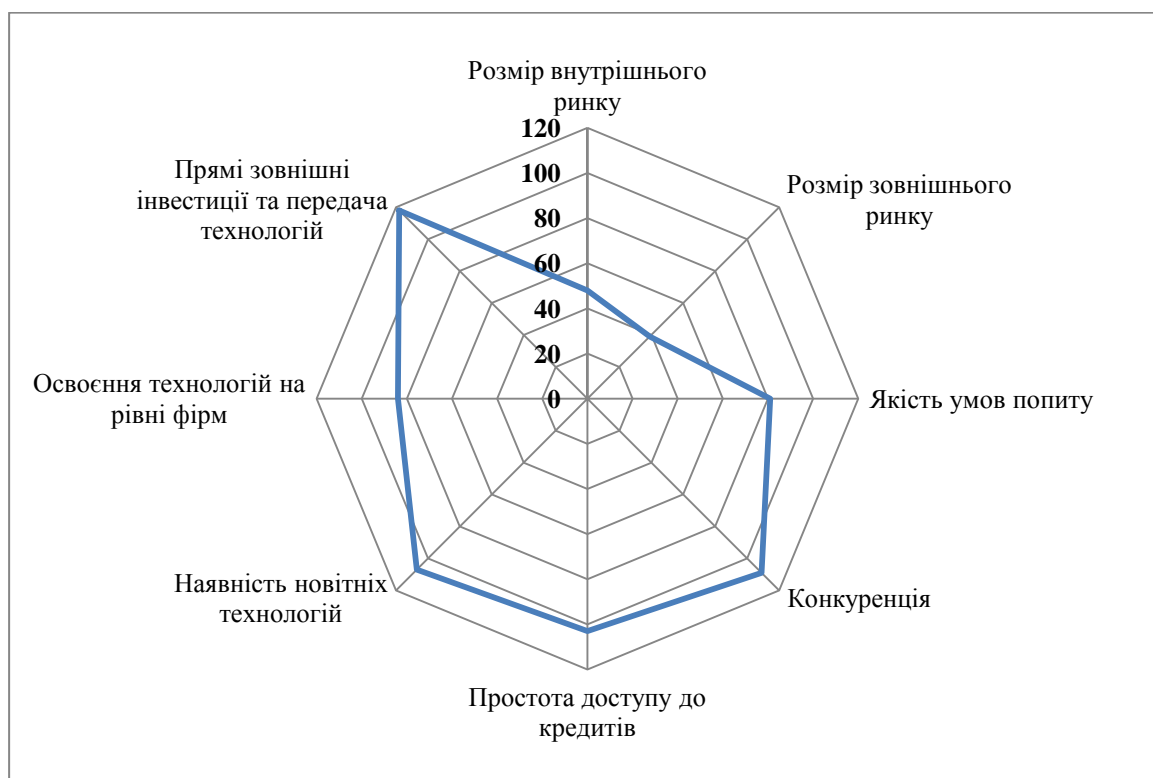

Рисунок 2.6 — Чинники сприяння зростанню конкурентоспроможності національної економіки у глобалізаційному середовищі, 2017-2018 роки
Джерело: узагальнено авторами за інформацією Всесвітнього економічного форуму [8]

Сучасні можливості держави у глобальному конкурентному середовищі пов'язані, насамперед, із розмірами ринку. Більшість чинників впливу не мають достатнього рівня у рейтингу держав світу, що спонукає до практичного впровадження стратегії розвитку галузей національної економіки на інноваційно-орієнтованих засадах й передбачає створення відповідних умов до розвитку бізнесу, залучення інвестиційного капіталу, захисту інтересів інвесторів.

Виявлено, що негативними чинниками для ведення бізнесу й залучення інвестиційно-інноваційного капіталу є: інфляція, корупція, політична нестабільність, податкові ставки, складність податкового законодавства, ускладнений доступ до фінансових ресурсів, високий рівень бюрократії,

недостатня освіченість працівників, недостатній рівень етики, обмежена здатністю до запровадження інновацій, недостатній рівень регулювання ринків, у тому числі ринку праці, якість інфраструктури тощо (рис. 2.7).

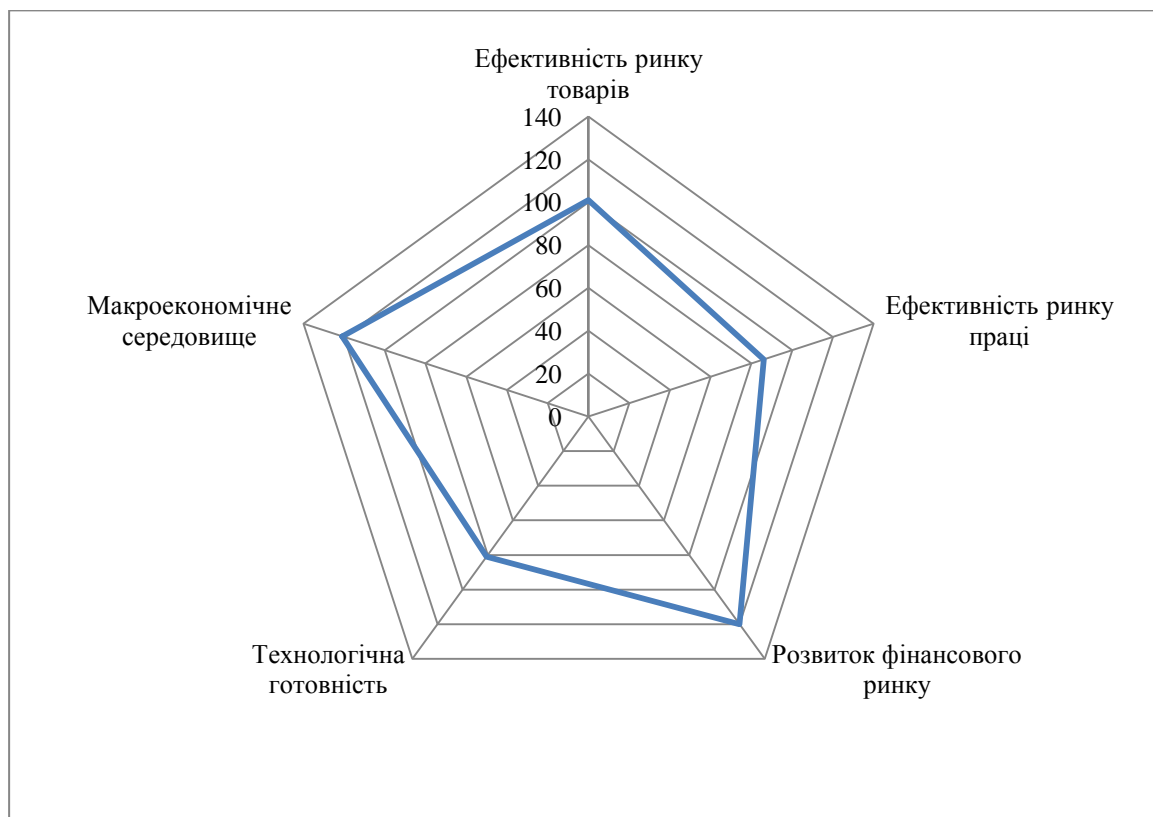

Рисунок 2.7 — Чинники сприяння зростанню конкурентоспроможності національної економіки у глобалізаційному середовищі, 2017-2018 роки
Джерело: узагальнено авторами за інформацією Всесвітнього економічного форуму [8]

Слід зазначити, що саме глобалізація охоплює політичну, економічну, правову, соціально-культурну, екологічну сфери, що спонукає до відповідної реакції суспільств й галузей національної економіки на її прояви у часі й просторі. Проведемо оцінку основних показників, які характеризують можливості держави адаптуватися до глобалізаційних змін й забезпечити зростання позицій на глобальному ринку.

З метою виявлення можливостей щодо підвищення конкурентних позицій України у глобалізаційному середовищі проведено оцінку складових індексу глобалізації через соціальні, політичні, економічні прояви. Інформація узагальнюється Всесвітнім економічним форумом.

Вагомим чинником розвитку держави і її конкурентних позицій у глобалізаційному середовищі є соціальні процеси, які досліджуються

міжнародними організаціями з метою виявлення соціальної адаптації. Розраховують рівень розвитку людського потенціалу, тривалість життя зростання (скорочення) населення, рівень соціального прогресу, індекс й рівень щастя тощо (табл. 2.3).

Таблиця 2.3. Рейтинг й рівень розвитку людського потенціалу держав світу (вибірково), 2017 рік

Рівень показника	Держави світу	Значення	Рейтинг серед 188 держав світу
Високий рівень	Норвегія	0,944	1
	Австралія	0,935	2
	Швейцарія	0,930	3
	Данія	0,923	4
	Нідерланди	0,922	5
	Німеччина	0,916	6
	Ірландія	0,916	7
	США	0,915	8
	Канада	0,913	9
	Нова Зеландія	0,913	10
	Сінгапур	0,912	11
	Гонконг	0,910	12
Середній рівень	Білорусь	0,798	50
	Оман	0,793	52
	Румунія	0,793	52
	Казахстан	0,788	56
	Болгарія	0,782	59
	Туреччина	0,761	72
	Україна	0,747	81
	Албанія	0,733	85
	Арменія	0,733	85
	КНР	0,727	90
	Колумбія	0,720	97
Низький рівень	Кенія	0,548	145
	Нігерія	0,514	152
	Ємен	0,498	160
	ЦАР	0,350	187
	Нігер	0,348	188

Джерело: узагальнено авторами за інформацією Всесвітнього економічного форуму [8]

Представлений рейтинг за рівнем розвитку людського потенціалу відображає сукупні суспільні можливості реалізувати знання, вміння, навички, використати їх з метою підвищення конкурентних позицій у глобалізаційному середовищі. Перші позиції займають держави, які мають найвищі позиції у світі за рівнем сукупної глобалізації. Найменші позиції займають африканські держави. Україна у рейтингу займає 81 місце серед 188 держав світу.

Виявлено, що тривалість життя населення, як один із пріоритетних показників соціально-економічного розвитку суспільства, є найвищою у таких державах: Гонконг (84 роки), Японія (83,5 роки), Італія (83,1 роки), Сінгапур (83 роки), Швейцарія (83 роки), Австралія (82,4 роки), Ізраїль (82,4 роки), США (79,1 роки), Польща (77,4 роки), КНР (75,8 роки). Україна займає 111 місце у світі серед 190 держав світу, які було досліджено у 2017 році. Найменші показники зафіксовано у Нігерії (52,8 роки), Республіці Чад (51,6 роки), ЦАР (50,7 роки). Зростання населення, переважно, відбувається у африканських й азійських державах світу. Найвищий приріст населення у 2017 році зафіксовано у Катар (15,2%), ОАЕ (12,3%), Сінгапур (3,5%), Бахрейн (11,1%), Південний Судан (5,3%), Ліберія (4,5%), Кувейт (3,8 %). В Україні й Молдові зафіксовано зниження показника на 0,6 та 1,1%.

Рівень соціального прогресу є найвищим у Данії, Фінляндії, Ісландії, Норвегії, Швейцарії, Канаді, Нідерландах, Швеції, Австралії, Новій Зеландії, держави займають найвищі позиції серед 128 держав світу. Україна займає 64 місце зі значенням показника 68,35 у 2017 році.

ООН ініційовано розрахунок індексу та рівня щастя, який відносять до показників соціального прояву глобалізації. У 2017 році найбільший рівень щастя відмічено у таких державах: Фінляндія (7,632), Норвегія (7,594), Данія (7,555), Ісландія (7,495), Швейцарія (7,487), Нідерланди (7,441), Канада (7,328), Нова Зеландія (7,324). Україна за рівнем щастя займає 138 місце у світі серед 156 держав. Найменші позиції займає ЦАР зі значенням показника 3,083, Бурунді - 2,905. Сформовано рейтинг за рівнем щастя держав, які межують із територією України й мають середній рівень показника (рис. 2.8).

Адаптація держав світу до глобалізаційних процесів досліджується через політичні чинники, основні з них: рівень якості державного управління, рівень демократії, рівень свободи преси, рівень слабкості, рівень тероризму, рівень сприйняття корупції.

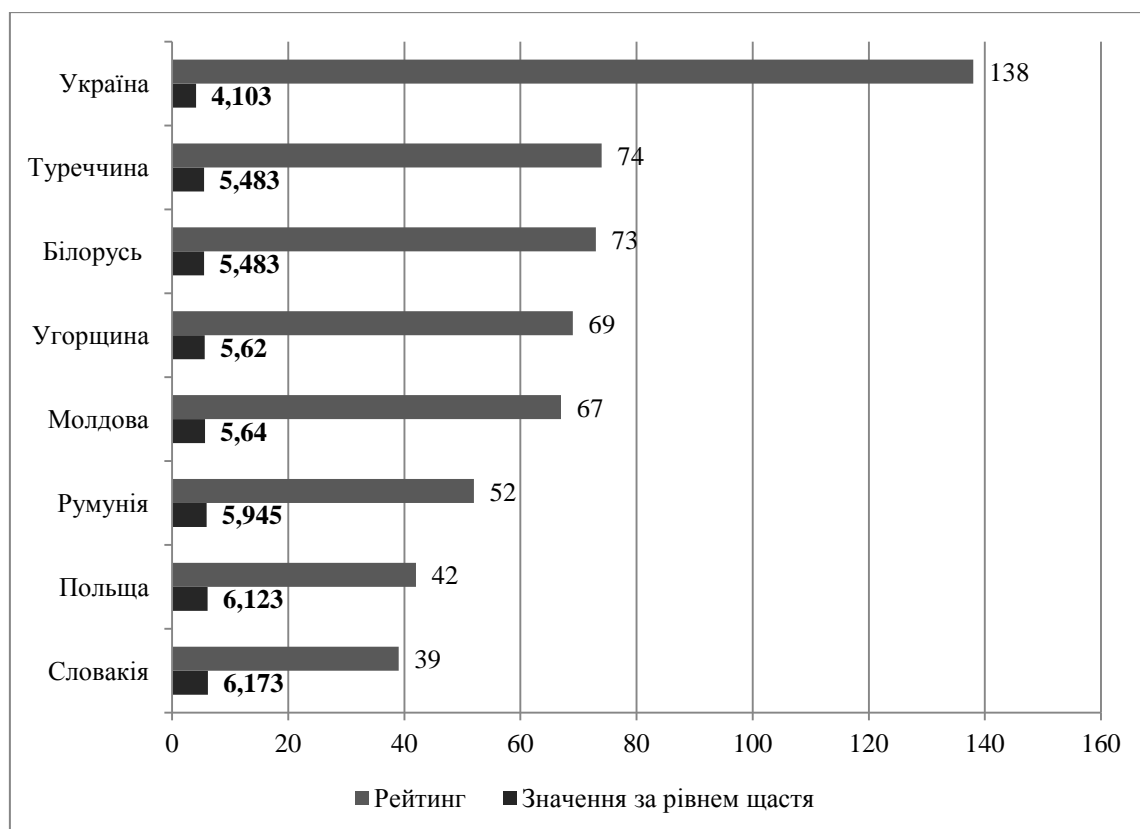

Рисунок 2.8 — Рівень та рейтинг держав світу за рівнем щастя, 2017 рік
Джерело: узагальнено авторами за інформацією Всесвітнього економічного форуму [8]

У формуванні можливостей до підвищення конкурентних позицій держави у глобалізаційному середовищі мають економічні чинники. Міжнародними організаціями досліджуються показники, які дозволяють виявити фактичні й потенційні можливості держави підвищити рівень конкурентоспроможності на глобальному ринку. Базовою основою дослідження є оцінка ВВП та ВНД, а також рівня економічних свобод, умов ведення бізнесу, захисту прав власності, залучення прямих іноземних інвестицій, міжнародна торгівля, продовольча безпека.

З метою проведення оцінки умов сприятливості ведення бізнесу виділено такі десять показників: реєстрація підприємств, отримання дозволів на будівництво, підключення до мережі електропостачання, реєстрація власності, кредитування, захист інвесторів, оподаткування, міжнародна торгівля, забезпечення виконання контрактів, ліквідація підприємств. У сукупності оцінки показників виявлено, що Україна у 2017 році за показником займає 80 місце серед 189 держав світу, які було досліджено. Узагальнені значення показників сформовано вибірково у таблицю 2.4.

**Таблиця 2.4. Рейтинг держав світу за умовами ведення бізнесу
(вибірково), 2017 рік**

Рівень показника	Держави світу	Рейтинг серед 189 держав світу	Деталізована оцінка показників
Високий рівень	Нова Зеландія	1	1. Реєстрація підприємств 2. Отримання дозволів на підключення до мережі електропостачання 3. Отримання дозволів та будівництво 4. Реєстрація права власності 5. Кредитування 6. Захист інвесторів 7. Оподаткування 8. Міжнародна торгівля 9. Забезпечення виконання контрактів 10. Ліквідація підприємств
	Сінгапур	2	
	Данія	3	
	Гонконг	4	
	Південна Корея	5	
	Норвегія	6	
	Великобританія	7	
	США	8	
	Швеція	9	
	Македонія	10	
Середній рівень	Угорщина	41	
	Бельгія	42	
	Хорватія	43	
	Італія	50	
	Ізраїль	52	
	Туреччина	69	
	Україна	80	
Низький рівень	Чад	180	
	Гаїті	181	
	Ангола	182	
	Афганістан	183	
	Конго	184	
	ЦАР	185	
	Південний Судан	186	
	Венесуела	187	
	Лівія	188	
	Еритрея	189	

Джерело: узагальнено авторами за інформацією Всесвітнього економічного форуму [8]

З метою виявлення потенційних можливостей проведемо порівнянню оцінку окремих держав світу за рівнем економічної свободи. У сукупності представлено інформацію 178 держав, Україна за показником займає 162 місце зі значенням показника 46,8 (рис. 2.9).

Отже, конкурентні позиції держав світу визначаються сукупністю вхідних умов, які мають політичне, соціально-економічне, культурне, ментальне, екологічне підґрунтя. Можливості до підвищення конкурентних позицій держави на глобальному ринку можу бути створення відповідних передумов, які дозволять швидко й ефективно адаптуватися внутрішньому середовищу до глобалізаційних змін й вимог глобального ринку (додатки А, Б, В, Д).

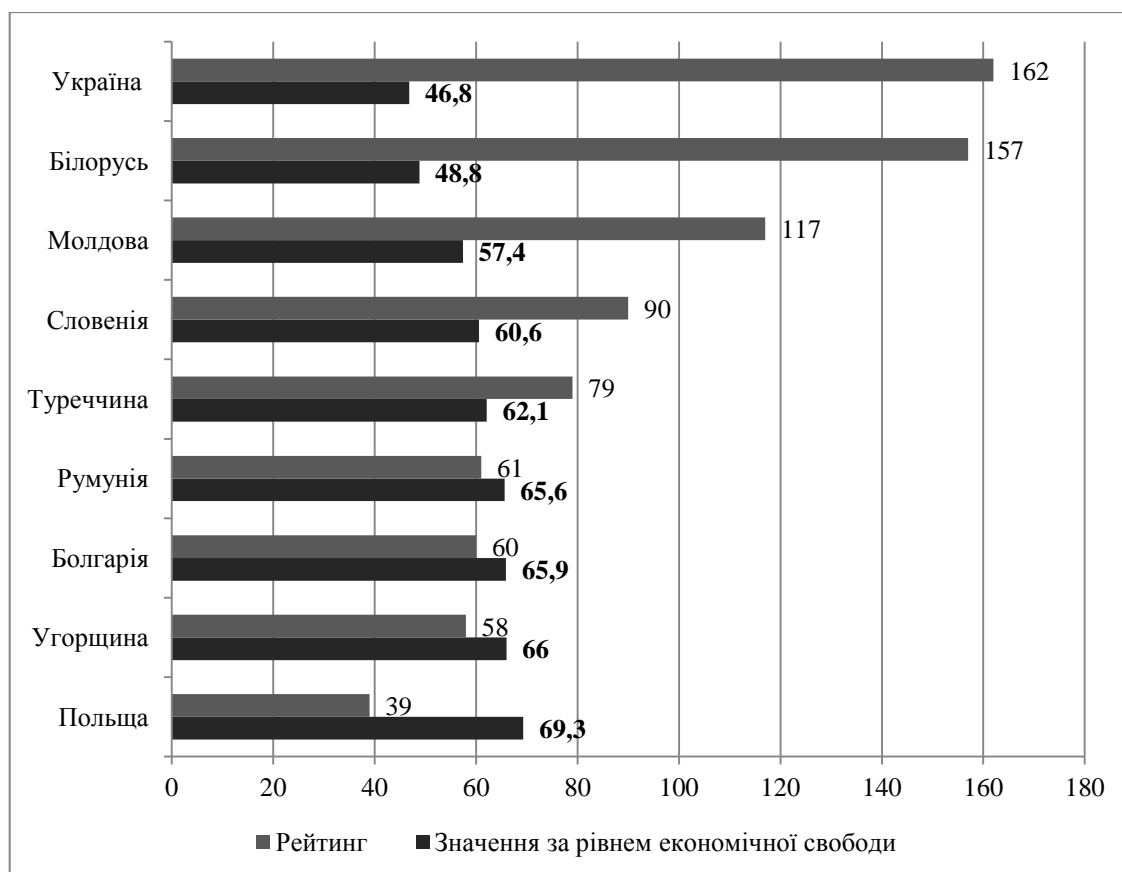

Рисунок 2.9 — Рівень та рейтинг держав світу за рівнем економічної свободи, 2017 рік

Джерело: узагальнено авторами за інформацією Всесвітнього економічного форуму [8]

Держави, які пройшли процес адаптації до змін умов глобального ринку мають найвищі позиції за індексом глобальної конкурентоспроможності, що підтверджують результати узагальнення інформації Всесвітнього економічного форуму. Держави світу, які мають найвищий рівень економічної свободи у світу у 2017 році віднесено: Гонконг (88,6), Сінгапур (87,8), Нова Зеландія (81,6), Швейцарія (81), Австралія (80,3), Канада (78), Чилі (77,7), Ірландія (77,3), Естонія (77,2), Великобританія (76,4), США (76).

У третьому розділі наукової роботи сформуємо основні пріоритети розвитку держави, які зорієнтовані на підвищення рівня конкурентних позицій на глобальному ринку й орієнтовані на інноваційний розвиток національної економіки. Потенційні конкурентні можливості держави визначають передумови гарантування національної безпеки, її іміджеві позиції у світі.

РОЗДІЛ 3 ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ УПРАВЛІННЯ ГЛОБАЛЬНОЮ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ

Конкурентні переваги як рівень раціонального (ефективного) використання наявних можливостей (ресурсів) з метою перспектив використання й отримання переваг на глобальному ринку потребують виважених й стратегічних підходів. Рівень конкурентної переваги необхідно оцінювати по відношенню до лідерів глобального ринку.

Визначено, що на глобальному ринку найвищі конкурентні переваги за інформацією Всесвітнього економічного форуму мають держави, які адаптувалися на проявів політичної, економічної й соціальної глобалізації, створили умови до подальшого розвитку з огляду на потенційні можливості й загрози.

Саме конкурентні переваги є проявом переваг над конкурентами в різних суспільних сферах. У глобальному середовищі підтримання й досягнення конкурентних переваг є основою метою розвитку економік держав світу.

Конкурентні переваги держави у глобалізаційному середовищі можуть бути забезпечені вдосконаленням управління на різних рівнях ієрархії й базуватися на відповідних пріоритетах, які сформовано у таблиці (додаток Е). У узагальненому вигляді модель управління глобальною конкурентоспроможністю має складну ієрархічну систему. Глобальні виклики, які практично формують низку можливостей й загроз для держав світу або окремих регіонів світу, проходять етапи адаптації, які мають різний період реалізації й результативності (рис. 3.1).

З огляду на зазначене вище існує потреба у організаційній перебудові бізнесу, що передбачає зміну базових засад діяльності й сприятиме зростанню їх конкурентоспроможності, конкурентних позицій держави у глобальному середовищі. Моделі розвитку мають різні передумови. Американський варіант вбачає ключові чинники зростання конкурентоспроможності в управлінні маркетингом, яке охоплює різноманітну організаційну діяльність, спрямовану на вивчення потреб споживачів та їх психологи, а також прогнозування поведінки конкурентів, розробку та просування нових конкурентоспроможних товарів і

послуг, управління системою комерційних відносин з постачальниками і посередниками, взаємодію з клієнтами і задоволення їх потреб і запитів на вищому, ніж конкуренти, рівні [5].

Рисунок 3.1. — Пріоритети управління глобальною конкурентоспроможністю держави

Джерело: узагальнено авторами на основі результатів дослідження

Використання альтернативних моделей посилення конкурентних позицій бізнесу і корпоративного контролю свідчить, що існуючий досвід не є результативним для усіх держав світу через вплив вхідних умов. Переваги кожної моделі розвитку й можливості її практичного застосування мають залежність від стадії розвитку держави, ефективності інститутів та їх взаємодії. Планування напрямів державного управління у сфері глобальної конкурентоспроможності

повинно враховувати внутрішні особливості, готовність до адаптації, реалізації рішень з максимальною швидкістю й результативністю, готовність до реалізації моделі розвитку (комбінації моделей розвитку) (додаток Ж). Наявність подібних передумов є ефективним способом забезпечення розвитку, підвищення конкурентних позицій держави у глобальному середовищі. Вирішальним у запровадженні, формуванні та забезпеченні зростання конкурентних позицій держави є розширення зовнішніх ринків, створення умов до ведення бізнесу, що підтверджує досвід держав, які є лідерами на глобальному ринку (Сінгапур, Гонконг). Пріоритетним є усунення внутрішніх перешкод щодо виходу на ринок, полегшення умов до створення нового бізнесу, який буде технологічно готовий до запровадження інновацій. Важливим та дієвим є внутрішній контроль за конкуренцією з метою дотримання правил, недопущення змов, шахрайських дій, у тому числі через процес інвестування.

Отже, кожна держава світу у глобальному середовищі має низку можливостей й загроз. Підвищення конкурентних позицій держави у глобальному середовищі залежить від створених внутрішніх передумов до швидкої й результативної адаптації з метою отримання переваг порівняно із іншими гравцями глобального ринку. Переважаючий вплив на цей процес здійснює систематизована державна політика, орієнтована на розвиток й забезпечення безпекового середовища, підвищення іміджевих позицій у світі.

Пріоритетні напрями управління глобальною конкурентоспроможністю держави повинні ґрунтуватися на сукупності політичних, соціально-економічних рішень, які будуть спонукати до формування передумов стійкого розвитку галузей національної економіки, соціально-культурного розвитку суспільства, гарантування безпекового простору (додаток З). Виваженість управлінських рішень забезпечить можливості держави виконувати свої зобов'язання, гарантувати високі іміджеві позиції, що підтверджує досвід більшості держав Європейського Союзу. При цьому набір аналітичних інструментів дозволяє проводити прогнозування й визначати можливості розвитку у мінливих умовах глобалізаційного середовища.

ВИСНОВКИ

Глобалізаційні процеси, які охопили усі сфери життя людства, можна характеризувати з огляду на результативність їхнього поширення в соціально-економічній, політичній, демографічній, техніко-технологічній, екологічній площині. Вплив глобалізації на світові системи є безперечним. Але наскільки глобальні виклики спонукали до розвитку і яким саме є сприйняття різними державами глобалізаційних процесів? Думки вчених й практиків розійшлися, так як наслідки глобалізації особливо негативно вплинули на держави, які не мають достатнього рівня глобальної конкурентоспроможності. Позиції держав світу у рейтингу за рівнем глобалізації засвідчують розподіл позицій окремих держав та регіонів у світовому суспільстві. Держави, які мають вищі позиції, адаптувалися до глобалізаційних змін, мають відповідні конкурентні переваги у глобальному просторі, що здійснює позитивний вплив на внутрішнє середовище, соціальні настрої та комфортність життя. Більшість з представлених держав цієї групи мають високий рівень платоспроможного попиту населення, що позитивно впливає на соціальні настрої й рівень національної безпеки. Держави, які мають найменші позиції у рейтингу за рівнем глобалізації, через низку чинників, у тому числі історичного й ментального характеру, не пройшли процес адаптації, що погіршує їх конкурентні позиції у глобальному світу, здійснює негативний вплив на політичні, соціально-економічні, демографічні, культурно-етичні засади розвитку, посилює соціальну напругу. Подібні відмінності між можливостями держав світу у глобальному середовищі є слідством загроз, які мають системний характер й ще більше у часі й просторі віддаляють й роз'єднують світ.

Слід зазначити, що у 2018 році Всесвітній економічний форум проводився під гаслом "Створення спільного майбутнього у роз'єднаному світі", що підтверджує складність глобальних процесів й їх наслідків. На форумі офіційно було визнано "кризу глобалізації", доведено поширення глобальних проблем людства (екологічні виклики, соціальна напруга, тероризм, міграція), віддалення держав, торговельні бар'єри, особливо у державах, які знаходяться на стадії розвитку.

Список використаних джерел

1. Вишневська О.М. Глобалізаційний вплив у формуванні критеріїв оцінки середовища держави / О.М. Вишневська, Т.П. Лісковецька // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2015., Випуск 3 (86). – С. 22—32
2. Вишневська О.М. Глобалізаційні предумови транснаціоналізації світової економіки / О.М. Вишневська, А.-М.О. Тарабріна, С.В. Соколов, Є.В. Бурлака // Modern Economics, № 7 (2018). [Електронне наукове видання з економічних наук].— С. 52-59.
3. Вишневська О.М. Складові і чинники впливу на формування економічної безпеки держави у глобалізаційному середовищі / О.М. Вишневська, Я.О. Машевська, В.О. Клименко // Глобальні та національні проблеми економіки [Електронне видання]. — Випуск 10, Миколаїв, 2016. — С. 924-927
4. Грінченко О.В. Глобалізація та її вплив на розвиток виробничих систем / О. В. Грінченко // Вісник Маріупольського Державного Університету. – 2014., Випуск 4. – С. 113-118
5. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1. / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2000. – 864 с.
6. Портер М. Конкурентное преимущество: как достичь высокого результата и обеспечить его устойчивость / Майкл Портер; Пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес, 2008. – 715 с
7. Баумоль Б. Секреты экономических показателей. Скрытые ключи к будущим экономическим тенденциям и инвестиционным возможностям / The secrets of economic indicators. - Днепропетровск: Баланс бізнес брукс, 2007. – 352с.
8. Всесвітній економічний форум [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://gtmarket.ru/ratings/global-competitiveness-index/info>
9. Економічний дискусійний клуб [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://edclub.com.ua/analityka/pozyciya-ukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti>
10. Вишневська О.М. Геоелекономічний вимір світової економіки / О.М. Вишневська // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції "Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання : освітньо-наукові та виробничі засади". МНАУ, 2017. — С. 96-99.
11. Вишневська О.М. Глобалізаційні процеси і транснаціоналізація економіки держави / О.М. Вишневська, О.М. Зуб // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2014. – [Електронне видання]. – Випуск № 2. – С. 39—42
12. Глобалістика : історія, теорія : монографія [Текст] у 2-х томах / В.І. Власов, ННЦ "ІАЕ", ДНСГБ НААН.— Вінниця : ТОВ "Нілан - ЛТД", 2012. — 570 с.
13. Современная глобализация : состояний и перспективы / Л.А. Зеленев, А.А. Владимиров, Е.И. Степанов. —М., 2010.—314 с.
14. Соколенко С.И. Стратегії економічного росту та формування нових виробничих систем в епоху глобалізації / С.И. Соколенко // Економічний часопис-XXI. 2003. №5. – С. 11-17.

15. Індекс глобалізації країн світу по версії KOF / Швейцарський економічний інститут (KOF Swiss Economic Institute). / [Електронний ресурс]. Режим доступу: URL. <http://globalization.kof.ethz.ch>
16. Міжнародний Валютний Фонд (МВФ) [Електронний ресурс] — Режим доступу : <https://sites.google.com/site/economorganizations/ekonomichni-organizaciie-globalnogo-masstabu/mvf-miznarodnij-valutnij-fond>
17. Міжнародний Банк реконструкції та розвитку (МБРР) [Електронний ресурс] — Режим доступу : <https://sites.google.com/site/economorganizations/ekonomichni-organizaciie-globalnogo-masstabu/mbr-r-miznarodnij-bank-rekonstrukciie-ta-rozvitku>
18. Світовий Банк (СБ) [Електронний ресурс] — Режим доступу : <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>
19. Міжнародний Суд [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://www.un.org/ru/icj/>
20. Світова Організація Торгівлі (СОТ) [Електронний ресурс] — Режим доступу : <https://sites.google.com/site/economorganizations/ekonomichni-organizaciie-globalnogo-masstabu/sot-svitova-organizacia-torgivl>
21. Закон України "Про національну безпеку України" [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
22. Качинська Н.О. Міжнародний імідж сучасної України в контексті забезпечення захисту національних інтересів / Н.О. Качинська // Сучасна українська політика: політики та політологи про неї. — К.: Український центр політичного менеджменту, 2010. — Випуск 20. — С. 297—310.
23. Качинська Н.О. Проблема пошуку механізмів оцінки ефективності іміджевої політики держави / Надія Олександрівна Качинська // Політичний менеджмент. — К.: 2010. — №1 (40) — С. 163—170.
24. Wheelan C. Naked economics. Undressing the Dismal Science / Charles Wheelan. — New York, London : W.W. Norton Company, 2010.— 384 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

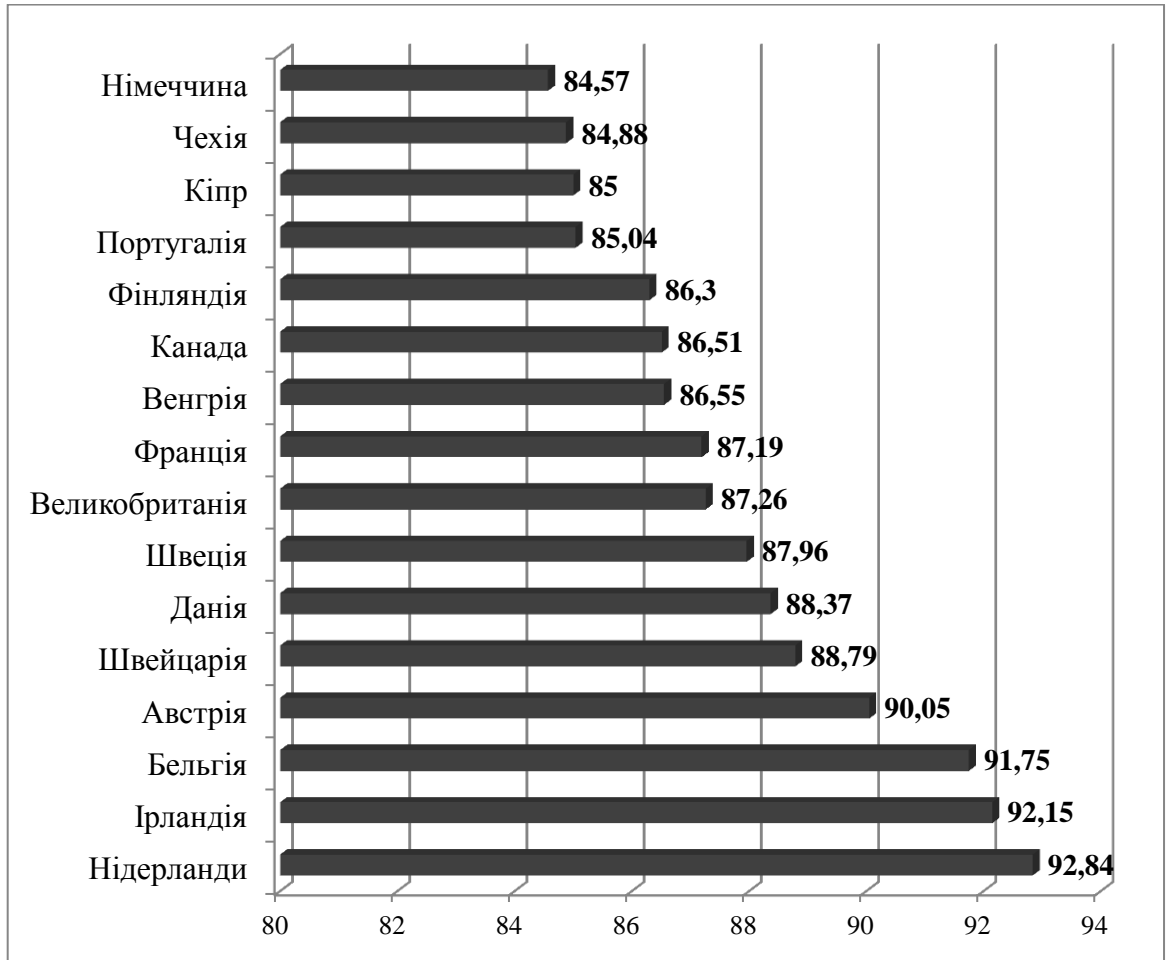

Рисунок А1 — Рейтинг країн світу за Індексом глобалізації (KOF Index of Globalization), 2017 рік

Джерело: узагальнено авторами з використанням методики Швейцарського економічного інституту, загальна сукупність - 193 країни світу

Додаток Б

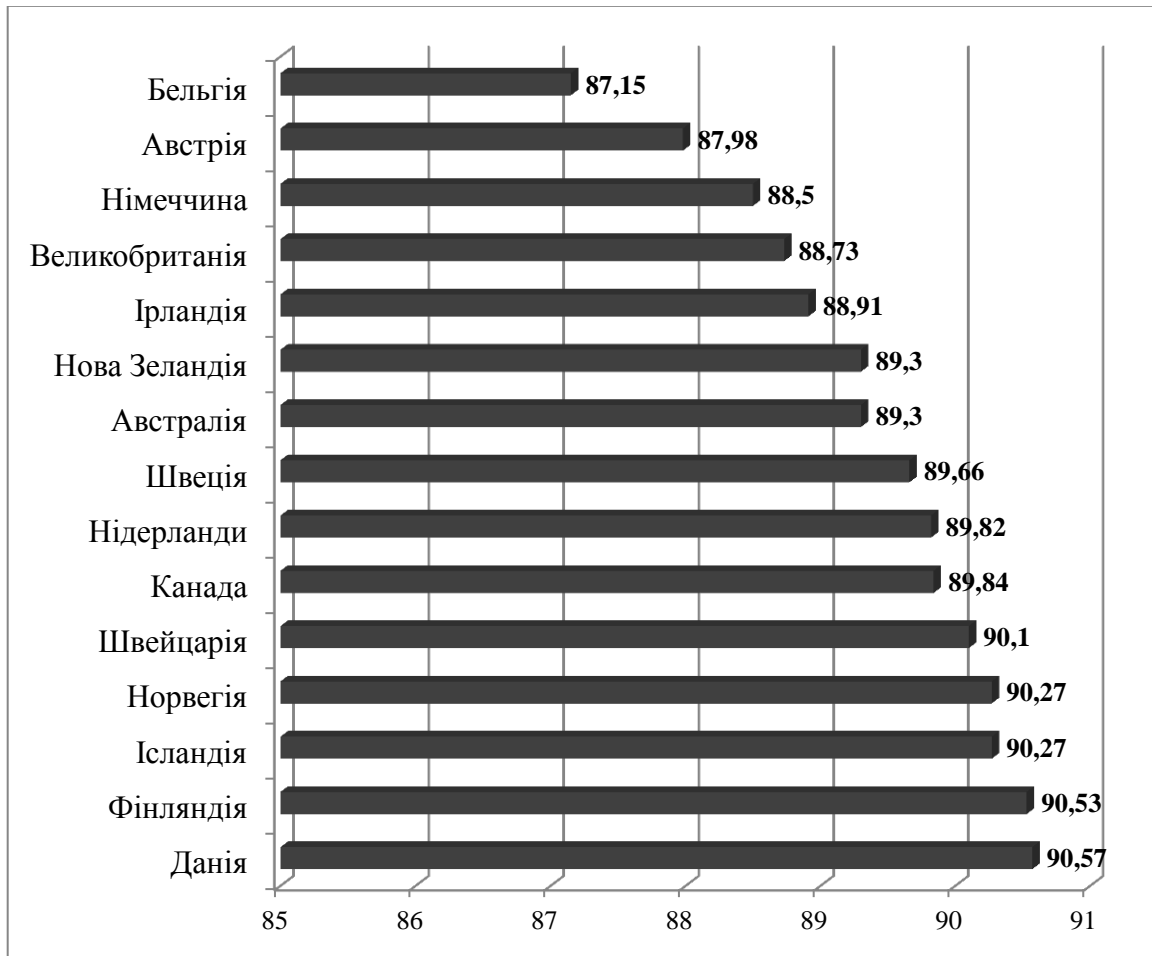

Рисунок Б1 — Рейтинг країн світу за індексом соціального прогресу (**The Social Progress Index**), 2017 рік

Джерело: узагальнено авторами з використанням методики міжнародного дослідницького проекту The Social Progress Imperative, загальна сукупність - 128 країни світу

Додаток В

Таблиця В1 Рейтингові позиції держав світу у глобалізаційному середовищі

Позицій у рейтингу	Політична глобалізація	Економічна глобалізація	Соціальна глобалізація	Рівень щастя
	25,0% від сукупного впливу	36,0% від сукупного впливу	39,0 від сукупного впливу	
Найвищі позицій у сукупному рейтингу держав світу	Австрія, Ісландія, Люксембург, Норвегія, Фінляндія, Швейцарія, Швеція	Швейцарія, США, Сінгапур, Нідерланди, Німеччина, Гонконг, Швеція, Великобританія, Японія, Фінляндія	Данія, Фінляндія, Ісландія, Норвегія, Швейцарія, Канада, Нідерланди, Швеція, Австралія	Фінляндія (7,632), Норвегія (7,594), Данія (7,555), Ісландія (7,495), Швейцарія (7,487), Нідерланди (7,441), Канада (7,328)
Найменші позицій у сукупному рейтингу держав світу	Ефіопія, Афганістан, Бурунді, Конго, Ємен, Малі, Нігерія, Сомалі, Судан, Південно-Африканська республіка	Малі, Нігерія, Конго, Гаїті, Бурунді, Лесото, Малаві, Мавританія, Ліберія, Чад, Мозамбік, Ємен	Малі, Ефіопія, Ємен, Гвінея, Нігер, Чад, Ангола, Афганістан, Південно-Африканська республіка	Сирія (3,462), Руанда (3,408), Ємен (3,355), Танзанія (3,303), Південний Судан (3,254), Південно-Африканська республіка (3,083), Бурунді (2,905)

Джерело: сформовано автором з використанням інформації KOF Swiss Economic Institute, 2017

Додаток Д

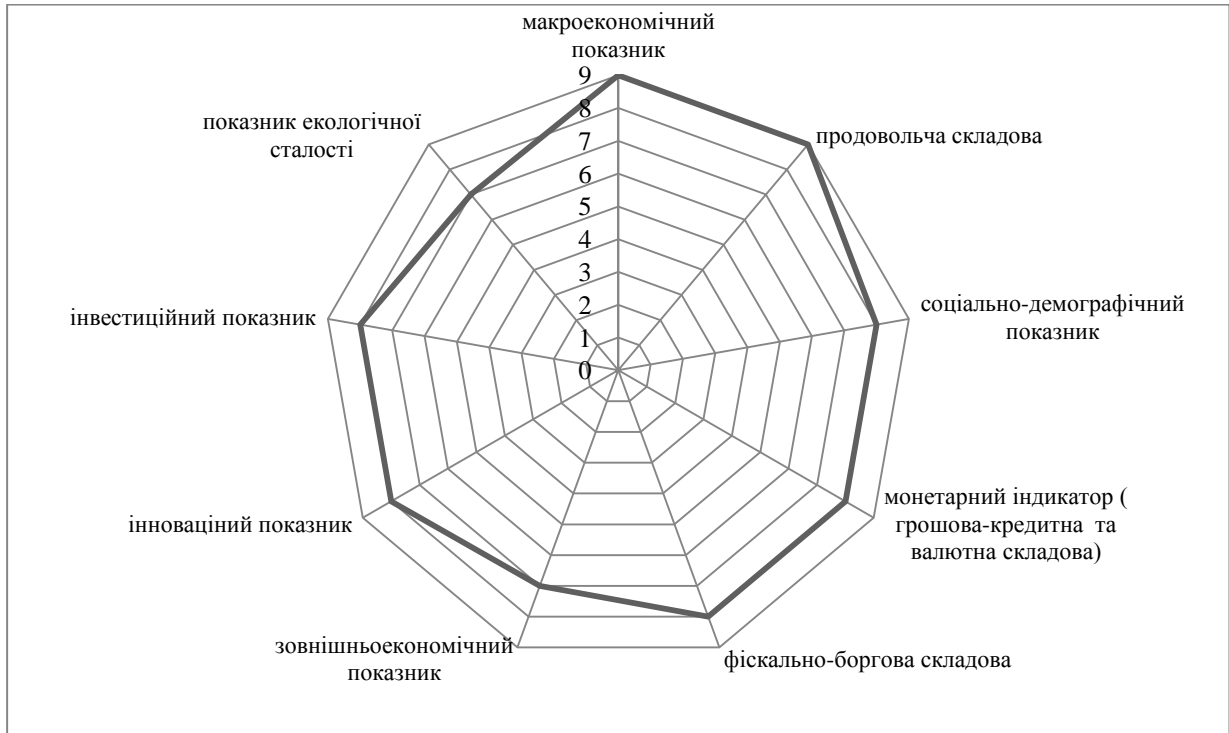

Рисунок Д1— Питома вага чинників впливу на рівень національної безпеки держави

Джерело: узагальнено авторами

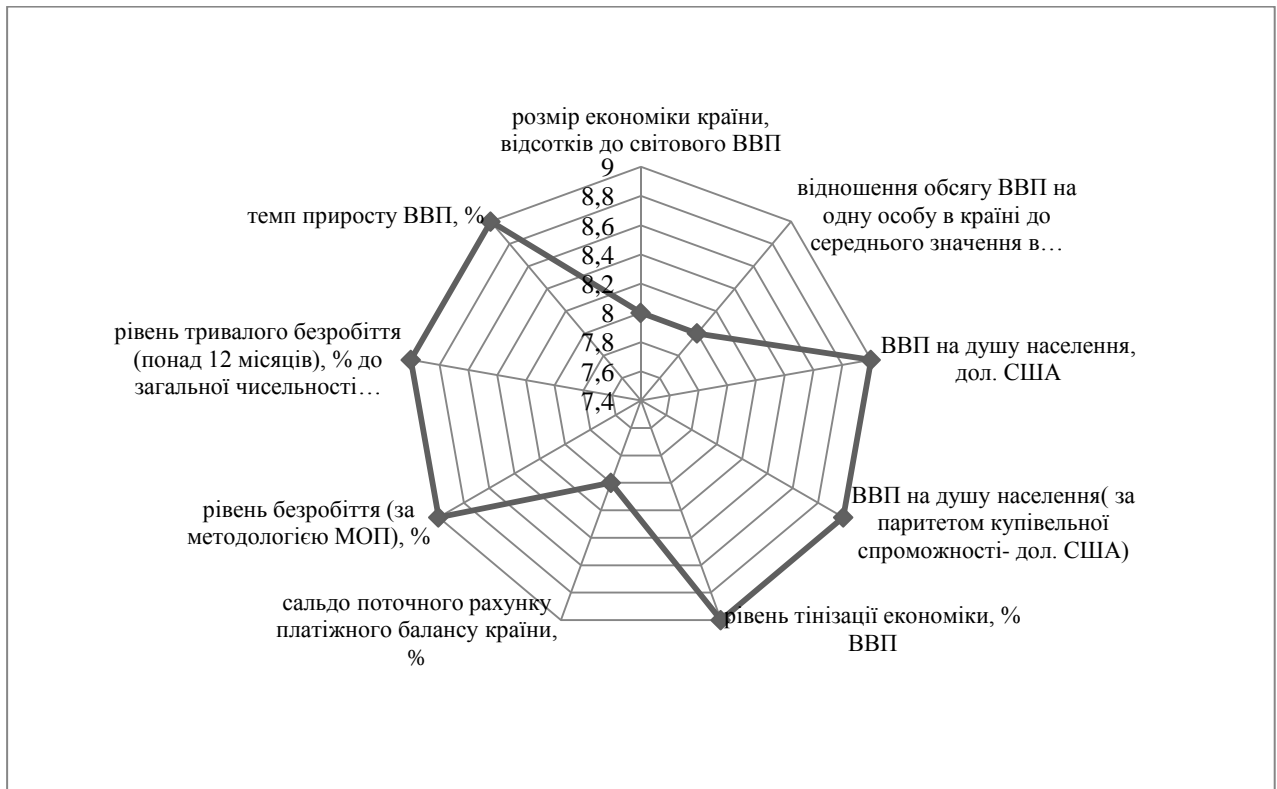

Рисунок Д 2 — Питома вага впливу макроекономічного показника на рівень національної безпеки держави

Джерело: узагальнено авторами

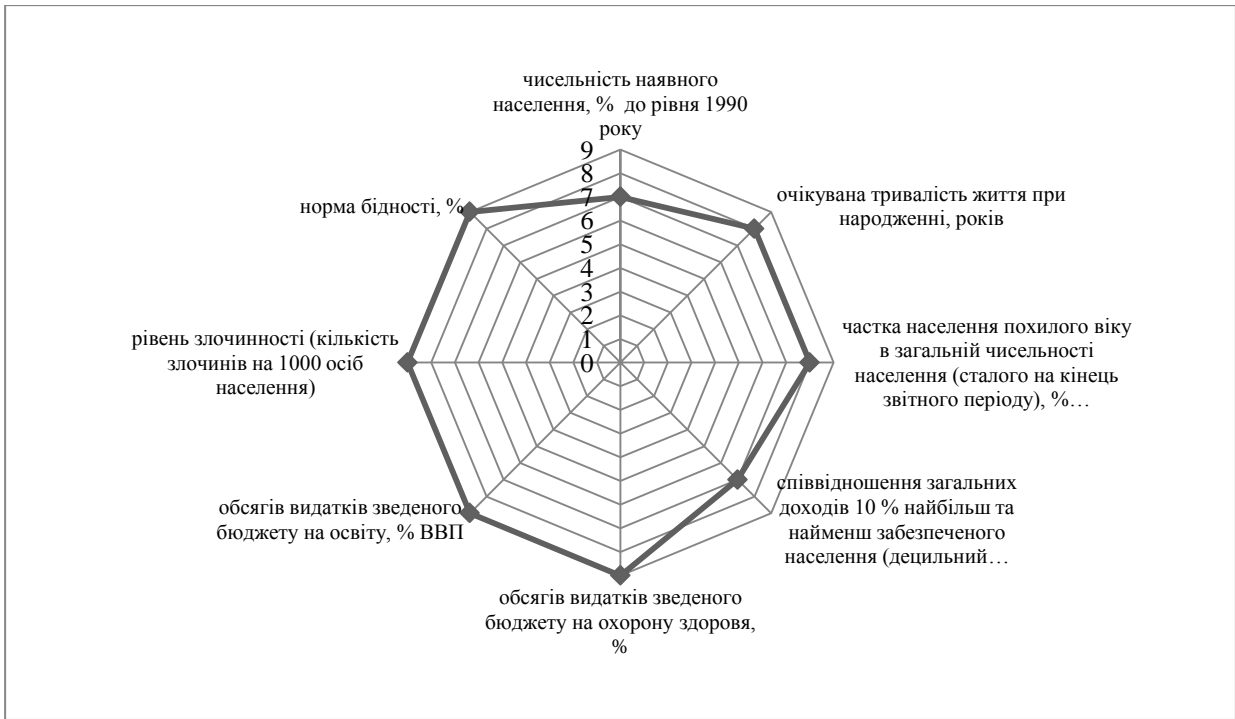

Рисунок Д 3 — Питома вага впливу соціально-демографічного показника на рівень національної безпеки держави

Джерело: узагальнено авторами

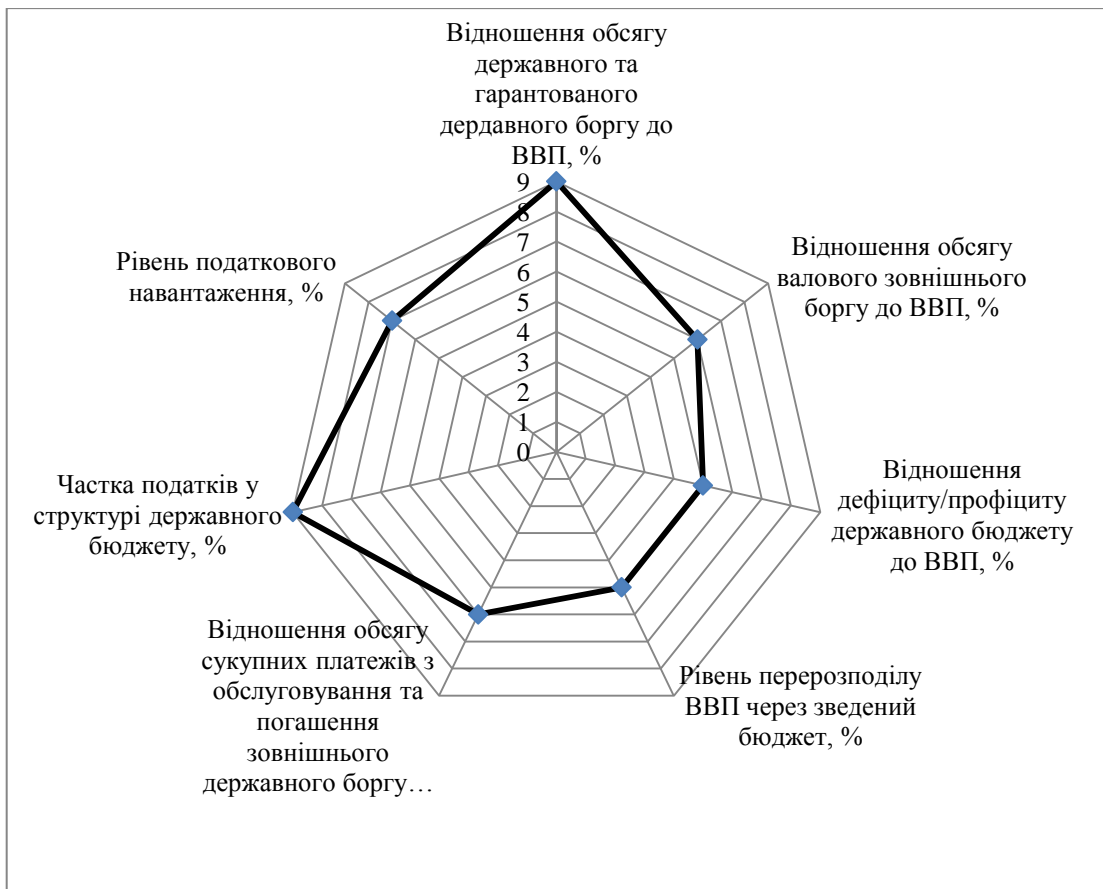

Рисунок Д 4 — Питома вага впливу фіскально-боргової складової на рівень національної безпеки держави

Джерело: узагальнено авторами

Додаток Е

Таблиця Е.1 Пріоритетні напрями, передумови й чинники впливу на формування конкурентних переваг держави у глобалізаційному середовищі

№ з.п.	Пріоритетні напрями	Передумови	Чинники впливу
1.	Підвищення конкурентних переваг на глобальному ринку за рахунок економічних чинників	Вдосконалення інфраструктури ринку: портова, залізнична, повітряна, транспортна, інформаційно-комунікаційна, якість доріг. Державна політика у напрями стимулювання розвитку малого, середнього бізнесу, захисту прав інвесторів, податкового й митного регулювання, зниження рівня бюрократії.	Реалізація програм розвитку інфраструктурного забезпечення внутрішнього ринку. Підвищення рівня ділової активності суб'єктів ринку. Підвищення іміджевих позиції учасників ринку. Підвищення якості (безпечності) продукції, товарів.
2.	Підвищення конкурентних переваг на глобальному ринку за рахунок вдосконалення законодавства	Вдосконалення чинного законодавства й недопущення порушень, контроль за проведенням експортно-імпортних операцій (кількісно й якісно), надання податкових канікул малому й середньому бізнесу, врегулювання процесу сертифікації продукції, фінансове стимулювання розвитку органічного виробництва.	Підвищення рівня податкової свідомості. Підвищення рівня соціальної відповідальності. Зростання рівня відповідальності за порушення винного законодавства. Захист прав споживачів.
3.	Підвищення конкурентних позицій на глобальному ринку за рахунок технологічного оновлення виробництв	Залучення інвестиційного капіталу до інноваційного оновлення виробництв. Забезпечення технологічної готовності виробництв до освоєння інновацій. Впровадження ресурсо- й енергоощадних технологій.	Підвищення рівня інвестиційної привабливості галузей, регіонів. Науковий супровід провадження інноваційних технологій.
4.	Підвищення конкурентних переваг за рахунок соціального розвитку	Соціально-економічний розвиток регіонів. Купівельна спроможність населення. Стабілізація демографічної ситуації.	Підвищення соціальних стандартів життя. Здійснення контролю за ціноутворенням.
5.	Підвищення конкурентних	Залучення інвестиційного	Підвищення рівня

	<p>переваг за рахунок екологізації виробництв</p>	<p>капіталу до оновлення виробництв за рахунок екологоорієнтованих технологій. Реалізація державних й регіональних програм підтримки екологізації виробництв. Запровадження механізмів зниження рівня природоємності виробництв, скорочення шкідливих викидів, утилізації побутових й промислових відходів.</p>	<p>соціальної свідомості у збереженні природного навколишнього середовища. Реалізація заходів зі збереження, охорони, відновлення природних ресурсів.</p>
--	---	---	--

Джерело: узагальнено авторами на основі результатів дослідження

Додаток Ж

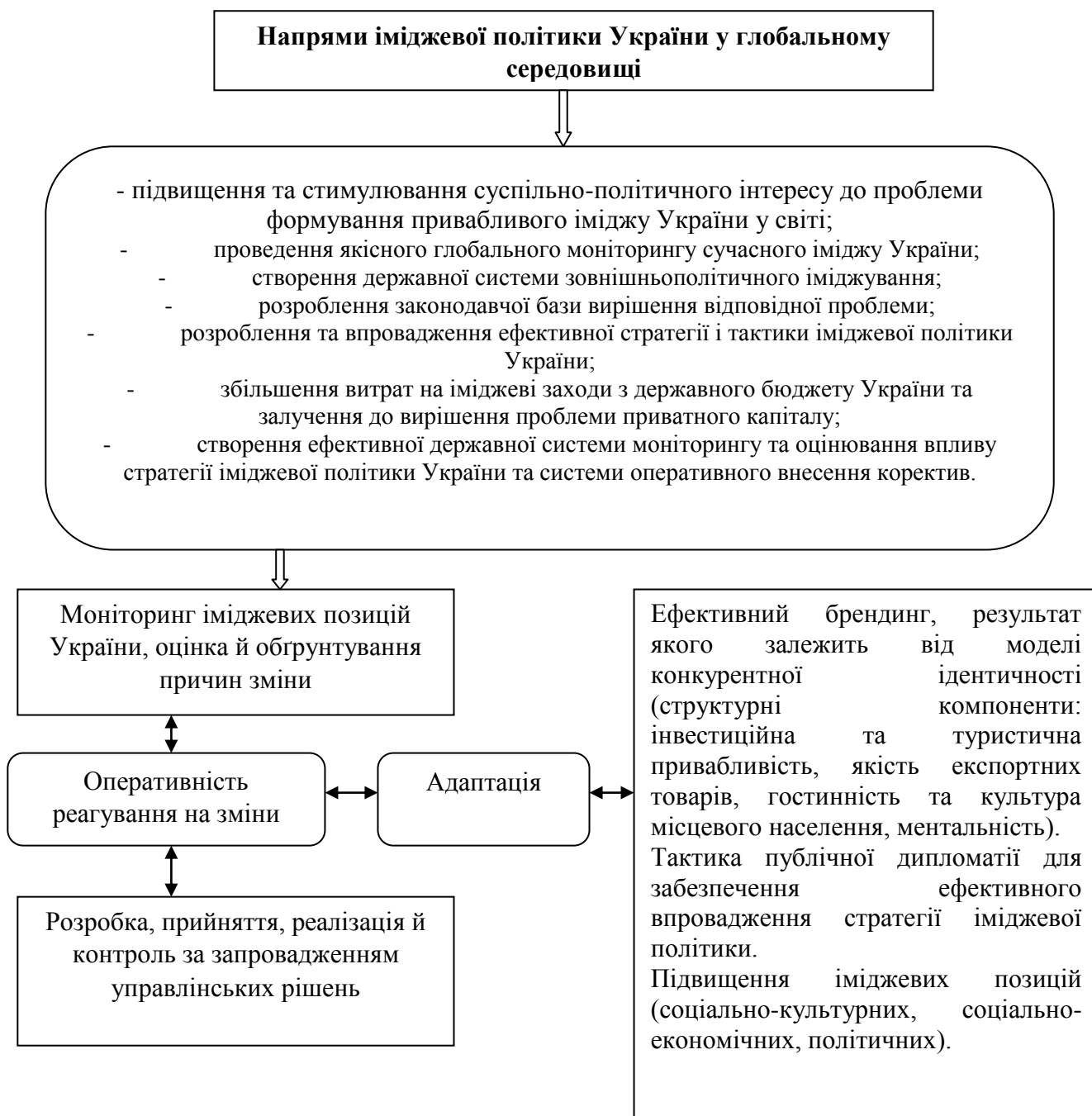

Рисунок Ж 1 — Напрями й складові реалізації іміджевої політики України
Джерело: узагальнено авторами

Додаток 3

Рисунок 3.1 — Напрями формування стратегічних завдань розвитку держави у глобалізаційному середовищі

Джерело: узагальнено авторами з використанням літературних джерел